

Rapport 'Ben ik in beeld?'

Een onderzoek van de Kinderombudsman en Nationale ombudsman naar klachten van pleegouders over voormalig Bureau Jeugdzorg en de William Schrikker Groep over de begeleiding van het pleeggezin en reeds aanwezige pleegkinderen bij de komst van een derde pleegkind.

Datum: 28 oktober 2015

Nummer Kinderombudsman: KOM019/2015

Nummer Nationale ombudsman: 154

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting.....	2
Wat is de klacht?	3
Bevindingen.....	3
Klachtverloop.....	7
Het onderzoek	8
Visie pleegouders	8
Visie BJZ, WSG en Elker	10
Beoordeling door de Kinderombudsman van klacht 1 en 2	18
Beoordeling door de Nationale ombudsman van klacht 1	22
Conclusies en aanbevelingen	25
Bijlage 1: Relevante literatuur en wet- en regelgeving.....	26
Bijlage 2: Notitie samenwerkingsafspraken	30

SAMENVATTING

Tom en Naud wonen als pleegkinderen bij verzoekers, pleegouders. Er komt een derde pleegkind in het pleeggezin bij, Jan. De kinderen staan onder toezicht van respectievelijk de William Schrikker Groep (WSG) en voormalig Bureau Jeugdzorg Groningen (BJZ). De bijplaatsing van Jan gaat vrij snel omdat er acuut een plek voor hem nodig is. De gezinsvoogden van Tom en Naud worden vooraf niet expliciet geïnformeerd. Pleegouders krijgen begeleiding voor de drie pleegkinderen vanuit Elker Pleegzorg. Pleegouders merken dat de zorg voor de drie kinderen, in het bijzonder Jan, niet eenvoudig is door de problematiek van de kinderen. Ondertussen ontstaan bij de gezinsvoogdij-instellingen zorgen over de plaatsing. Bijna twee jaar nadat Jan in het gezin is komen wonen, gaat hij terug naar zijn moeder. In de twee jaar die volgen vinden allerlei gebeurtenissen plaats die er uiteindelijk tot leiden dat Elker het pleegzorgcontract met de pleegouders opzegt en Tom en Naud met spoed naar een ander pleeggezin gaan. De pleegouders hebben een klacht ingediend over de manier waarop BJZ en de WSG hen begeleid hebben (klacht 1) en over het gebrek aan contact tussen de (gezins)voogd en Naud (klacht 2). Klacht 1 is onderzocht door de Kinderombudsman en de Nationale ombudsman: de Kinderombudsman vanuit het perspectief van de kinderen en het Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de Nationale ombudsman in het licht van de behoorlijkheidsvereisten. De Kinderombudsman en Nationale ombudsman concluderen dat de klacht terecht is. Klacht 2 is alleen door de Kinderombudsman onderzocht vanuit het oogpunt van de kinderrechten. De Kinderombudsman oordeelt dat ook deze klacht terecht is. De Kinderombudsman en Nationale ombudsman doen een aantal aanbevelingen voor toekomstige situaties als deze.

WAT IS DE KLACHT?

De Kinderombudsman en de Nationale ombudsman hebben aanvankelijk onderzoek gedaan naar drie klachten. Lopende het onderzoek is gebleken dat deze geherformuleerd konden worden tot twee klachten om recht te doen aan de klachten en de situatie. De volgende herformulering van de gedraging is daarom de basis voor het oordeel:

1. Verzoekers klagen over de wijze waarop het voormalige Bureau Jeugdzorg Groningen (BJZ) en de William Schrikker Groep (WSG) hen begeleid heeft en geluisterd heeft naar hun hulpvraag vanaf de plaatsing van een derde pleegkind in hun gezin.
2. Ook klagen zij erover dat de voogd van BJZ zijn voogdijkind Naud aan zijn lot heeft overgelaten nadat het derde kind weer terug was gegaan naar zijn moeder.

De Kinderombudsman beoordeelt klacht 1 en 2 in het licht van de kinderrechten. De Nationale ombudsman beoordeelt klacht 1 in het licht van de behoorlijkheidsnormen.

BEVINDINGEN

Tom en Naud¹ wonen bij verzoekers die hun pleegouders zijn via de pleegzorginstantie Elker. Zij zijn allebei nog onder de tien en wonen daar respectievelijk drie en ruim één jaar. Ze staan onder toezicht van respectievelijk de William Schrikker Groep (WSG) en het voormalige Bureau Jeugdzorg Groningen (BJZ)². De jongens hebben ieder een eigen gezinsvoogd en een eigen pleegzorgwerker van Elker. Elker heeft de pleegouders vooraf gescreend. Zij zijn geschikt bevonden voor twee pleegkinderen. Bij Elker is bekend dat de pleegvader een niet aangeboren hersenletsel heeft.

In oktober 2009 worden pleegouders door Elker benaderd met de vraag of zij een derde kind willen opnemen. Het gaat om Jan³, vier jaar oud die onder toezicht van BJZ staat en er is met spoed een nieuw pleeggezin voor hem nodig. Voor het vinden van een gezin heeft BJZ aan Elker meegegeven wat het profiel van het kind is, Elker zoekt vervolgens een pleeggezin dat volgens hen daarbij past. Hoe en waarom het gezin van deze pleegouders uiteindelijk is gekozen, wordt – conform de standaard werkwijze – niet teruggekoppeld aan BJZ. Vroeger kreeg BJZ een uitgebreid profiel van het pleeggezin, nu niet meer.

Pleegouders stemmen met de komst van Jan in. De gezinsvoogd van Naud, eveneens werkzaam bij BJZ, wordt niet vooraf geïnformeerd over de komst van een ander kind. De gezinsvoogd van Tom wisselt in die tijd en de nieuwe gezinsvoogd verneemt uiteindelijk

¹ Dit zijn gefingeerde namen.

² Thans worden de taken van voormalig BJZ Groningen uitgevoerd door de Gecertificeerde Instelling Jeugdbescherming Noord. Omwille van de leesbaarheid wordt in dit rapport steeds gesproken van BJZ.

³ Dit is een gefingeerde naam.

via de pleegzorgwerker en de pleegmoeder kort voor de komst dat Jan in het gezin zal komen.

Alle drie de kinderen hebben een belast verleden. Naud krijgt op dat moment therapie. Het gezin krijgt begeleiding via de pleegzorgwerkers van Elker.

Eind 2009 krijgt BJZ de voogdij over Naud toegewezen. Eind 2011 krijgt de WSG de voogdij over Tom toegewezen. Na twee en half jaar wordt Jan in de zomer van 2012 versneld teruggeplaatst bij zijn (biologische) moeder. Bijna twee jaar later worden Naud en Tom met spoed bij een ander pleeggezin geplaatst, maar eind 2014 mogen zij weer terug naar de pleegouders. In de jaren die tussen de komst van Jan liggen en het moment dat Tom en Naud weer teruggaan naar de pleegouders vinden ingrijpende incidenten plaats en worden de zorgen van met name BJZ over de thuissituatie bij de pleegouders steeds groter.

2010

In augustus wordt er door bureu een AMK melding gedaan over het pleeggezin. Naar aanleiding daarvan geven pleegouders aan dat Jan een grote wissel trekt op het gezin en dat ze graag meer ondersteuning willen dan de pleegzorgbegeleiding vanuit Elker. Ook blijkt dat pleegvader meer is gaan zorgen voor de kinderen omdat pleegmoeder meer is gaan werken. Overleg tussen de voogd en gezinsvoogden van de kinderen leidt in oktober tot de beslissing dat de gezinsvoogd van Jan een indicatie zal aanvragen voor Intensieve Orthopedagogische Gezinsbehandeling (IOG). Daarnaast willen pleegouders graag een PGB voor extra hulp in huis. De WSG gaat die aanvragen voor Tom. Elker stelt voor om Jan therapie te laten volgen. Deze therapie komt echter niet tot stand. Wel kan Jan naar een school voor speciaal onderwijs.

2011

Begin 2011 overlijdt de moeder van pleegmoeder. Zij was een grote steun en toeverlaat voor het pleeggezin. De indicatie voor de IOG is dan nog niet afgegeven en de gezinsvoogd en voogd van Tom en Naud rappelleren bij de gezinsvoogd van Jan. Begin maart wordt de indicatie voor de IOG afgegeven en komt het gezin op een wachtlijst. In april start de IOG, maar deze verloopt niet soepel en stagneert een half jaar later. Pleegouders willen voor Jan graag therapie en verder geen IOG omdat pleegvader zijn pedagogische vaardigheden heeft verbeterd en zij geen vertrouwen meer hebben in de IOG-werker. De pleegzorgwerker tevens IOG-werker is van mening dat pleegouders nog wel ondersteuning nodig hebben vanwege de problematiek van de kinderen. Ook geeft zij bij pleegouders aan dat het belangrijk is dat de pleegouders meer open zijn over wat er thuis gebeurt. Er worden nieuwe afspraken gemaakt en nieuwe doelen geformuleerd voor de IOG. Ook wordt besloten dat de IOG-werker een veiligheidscheck zal doen om inzicht te krijgen in het geestelijk, lichamenlijk, sociaal en seksueel welbevinden van de pleegkinderen. Deze veiligheidscheck vindt niet plaats en aan het eind van het jaar laten pleegouders ook weten de IOG te willen stoppen.

2012

Medio 2012 krijgt BJZ, naar aanleiding van een psychologisch rapport over Jan, zorgen over de manier waarop pleegouders met de pleegkinderen omgaan en meent dat er sprake is van grensoverschrijdend gedrag. Zij delen de informatie niet met de WSG uit oogpunt van de privacy van Jan. Het rapport wordt wel intern bij BJZ besproken, waardoor de voogd van Naud er wel van op de hoogte is.

In de zomer van 2012 wordt Jan versneld teruggeplaatst bij zijn biologische moeder en wil BJZ voor Naud een ander pleeggezin. Naud heeft in juli 2012 voor het laatst contact met zijn voogd.

De gezinsvoogd van Tom verneemt op school dat Jan weer terug is geplaatst. Eind juli vindt er een overleg plaats tussen BJZ, de WSG en Elker. De WSG wordt geïnformeerd over het bestaan van een psychologisch rapport over Jan en dat dit bij BJZ tot zorgen heeft geleid, maar krijgt geen inzage in het rapport. BJZ stelt zich op het standpunt dat er voor de andere twee kinderen een ander pleeggezin moet worden gezocht. Op basis van de informatie die de WSG heeft, is die het niet eens met het vertrek van de kinderen naar een ander pleeggezin. Begin augustus wordt uiteindelijk in gezamenlijk overleg besloten dat beide kinderen vooralsnog in het gezin blijven. Elker neemt de regie in een heronderzoek en eventueel een uitgebreid psychologisch onderzoek naar de capaciteiten van de pleegouders. Uit een verslag van deze overleggen volgt onder andere dat Elker ziet dat de verhouding draagkracht/draaglast met de komst van het derde pleegkind teveel is geworden, mede veroorzaakt door het overlijden van de moeder van pleegmoeder die altijd een belangrijke, steunende factor is geweest. Elker meent dat het pleeggezin als warm en hartelijk wordt ervaren en een hecht gezin is gaan vormen met de pleegkinderen maar dat er forse aandachtspunten zijn.

In het najaar wordt een nieuwe start gemaakt met de IOG met een andere IOG-werker. Vanwege een positief gesprek met pleegouders stelt Elker voor om het heronderzoek dat eerder was afgesproken vooralsnog niet te doen en in december de situatie opnieuw te evalueren.

In oktober doet de moeder van Jan namens hem aangifte tegen pleegouders van grensoverschrijdend gedrag. De aangifte wordt strafrechtelijk onderzocht en gedurende het onderzoek mag BJZ van de politie geen informatie delen met de kinderrechter en de WSG. Na herhaaldelijk verzoek van de WSG deelt BJZ deels het psychologische rapport over Jan.

BJZ wil de kinderen weghalen en Naud tijdelijk bij een vakantiegezin plaatsen vanwege de veiligheid van Naud, getet op de ernst van de beschuldigingen van Jan, de aangifte en het gegeven dat het Openbaar Ministerie een strafrechtelijk onderzoek verrichtte. Elker stemt aanvankelijk in. De WSG gaat intern overleggen en laat de volgende dag weten dat zij niet over wil gaan tot plaatsing bij een ander pleeggezin: dit op basis van de informatie die zij dan hebben en aangezien zij inschatten dat de schade voor Tom te groot zal zijn. Zij willen insteken op een veiligheidsplan. Elker schaaft zich achter de WSG. Beide menen dat alles overwegende een tijdelijke plaatsing niet goed is. BJZ gaat daar niet in mee en wil Naud bij een ander gezin plaatsen. Pleegouders beroepen zich op hun

blokkaderecht en BJZ vraagt de rechter om vervangende toestemming voor uitplaatsing van Naud. De kinderrechter wijst dit verzoek af.

Ondertussen is de WSG begonnen met het Veiligheidsplan waardoor er altijd twee volwassenen bij de kinderen aanwezig zijn. Dit Veiligheidsplan loopt door tot er uitsluitel is over de aangiftes.

In het najaar vindt er een overleg plaats tussen BJZ en de WSG met afgevaardigden van allerlei disciplines om de werkwijze en de samenwerking te evalueren en met het oog op de toekomst te verbeteren.

Eind van het jaar stuurt pleegmoeder naar de gezinsvoogd van BJZ de volgende email: "Naud wil graag met jou in gesprek over de afgelopen half jaar. Naud is boos en verdrietig. Ik vind het niet verstandig als jij woensdag bij het bezoek zit. Het bezoek is voor Naud al spannend genoeg."

2013

Eind februari krijgen pleegouders van het Openbaar Ministerie te horen dat de aangiften geseponeerd worden omdat zij naar het oordeel van het Openbaar Ministerie onterecht als verdachten zijn aangemerkt. In 2013 vindt er een overleg plaats tussen BJZ en de WSG waaruit leerpunten worden gehaald. Ook wordt gezamenlijk besloten dat de pleegzorginstantie alsnog een heronderzoek/systeemonderzoek gaat doen naar de capaciteiten van pleegouders. Dit onderzoek wordt steeds uitgesteld en is uiteindelijk nooit uitgevoerd vóór de uithuisplaatsing van Naud en Tom in 2014.

In mei krijgt Naud een nieuwe voogd. Zijn voormalige voogd en de nieuwe voogd komen samen bij pleegouders en Naud langs voor de overdracht. BJZ biedt pleegouders een gesprek aan met de teamleider over de samenwerking met de voormalige voogd. Dit gesprek vindt nooit plaats.

Pleegouders startten zelf met therapie om de gebeurtenissen uit 2012 een plek te geven. De IOG wordt in september in gezamenlijk overleg afgerond. BJZ start vervolgens met speltherapie voor Naud.

2014

Naar aanleiding van nieuwe zorgelijke signalen begin 2014 wil BJZ Tom en Naud onmiddellijk weghalen bij het pleeggezin. De WSG overweegt wel een ander pleegezin, maar niet met spoed. De voogdij-instellingen zijn nog in conclaaf als Elker eigenstandig het pleegzorgcontract met de pleegouders opzegt. Daarmee stopt de begeleiding en financiering van de pleegzorgplaatsing. In een brief aan BJZ in mei 2014 geeft Elker als inhoudelijke onderbouwing van de beëindiging van het pleegzorgcontract aan dat deze beslissing het gevolg is van verschillende incidenten over een periode van 4 jaar, waarbij het Elker bij voortduring niet lukt om duidelijkheid te krijgen over hoe het feitelijk gesteld is met de veiligheid van de kinderen bij pleegouders.

Zowel Naud als Tom worden met spoed bij een ander pleeggezin geplaatst. Tom en Naud zien de pleegouders niet en worden bij het nieuwe pleeggezin ingelicht dat zij niet teruggaan naar pleegouders. Tom woonde toen acht jaar bij het pleeggezin en Naud zes jaar.

De rechter beslist eind 2014 dat de kinderen terug moeten naar de pleegouders. Dat gebeurt nog diezelfde dag.

Contact met de kinderen

Tom

De (gezins)voogd had regelmatig contact met Tom: één op één, daarnaast elke twee maanden tijdens het begeleide bezoek met zijn ouders en als de (gezins)voogd de pleegouders bezocht. De frequentie van het contact veranderde niet toen de gezinsvoogd de voogd werd. Formeel zijn er minder uren beschikbaar voor voogdij-kinderen dan voor OTS-zaken, maar in de praktijk betekende dat in dit geval geen wijzigingen. Daarnaast had de (gezins)voogd veel contact met de pleegzorgwerker van Tom over de gang van zaken rond Tom, al was dit contact van de ene voogd met pleegzorgwerker wel beter en intensiever dan met de andere voogd. Er is gedurende het gehele verblijf bij pleegouders contact geweest.

Naud

De gezinsvoogd had contact met Naud tot de zomer van 2012. Vanaf toen heeft hij geen contact meer gehad tot aan de overdracht van de zaak aan de nieuwe voogd in mei 2013. De opvolgende voogd heeft drie keer een bezoek gebracht aan pleegouders, waarbij zij Naud ook zag. Het bezoek was in aanwezigheid van de pleegzorgwerker op verzoek van pleegouders. Informatie over Naud verkreeg de voogd via de pleegzorgwerker.

Jan

Met Jan is regelmatig contact geweest, zowel één op één als tijdens bezoek aan pleegouders. Ook was de gezinsvoogd aanwezig bij begeleid bezoek aan familie van Jan.

KLACHTVERLOOP

Pleegouders hebben een klacht ingediend bij BJZ over de werkwijze van BJZ. Ze hebben geen klacht ingediend bij de WSG en (aanvankelijk) ook niet bij Elker. De klachten zijn ongegrond verklaard, waarbij grotendeels is verwezen naar Elker als verantwoordelijke instantie voor de punten waarover pleegouders klagen. De klachtencommissie is wel van mening dat BJZ vanuit haar regierol alerter had kunnen zijn. Als Bureau Jeugdzorg, gezien de zich voordoende problemen, zich méér dan doorgaans gebruikelijk en vereist is had gericht op glasheldere communicatie en het bewaken van navolging van gemaakte afspraken, zou een deel van de teleurstelling van de pleegouders wellicht voorkomen kunnen zijn. Deze overwegingen van de klachtencommissie maken evenwel niet dat naar

het oordeel van de klachtencommissie het verwijt aan Bureau Jeugdzorg zodanig ernstig is, dat tot gegrondheid van een of meer klachten zou moeten worden beslist.

Hangende het onderzoek van de Kinderombudsman en de Nationale ombudsman liepen er meerdere juridische procedures tegen BJZ en de WSG om de kinderen weer bij de pleegouders thuis te krijgen en tegen Elker voor een schadevergoeding en contractherstel. Ook is een nieuwe klachtenprocedure opgestart bij BJZ tegen de tweede voogd van Naud. Die klacht is niet meegenomen in het toen reeds lopende onderzoek van de Nationale ombudsman en Kinderombudsman.

HET ONDERZOEK

De Kinderombudsman en Nationale ombudsman hebben samen onderzoek gedaan naar de klachten van de pleegouders. De Kinderombudsman en de Nationale ombudsman hebben voor het onderzoek verschillende gesprekken gevoerd met diverse medewerkers bij de betrokken instanties BJZ en de WSG. Ook zijn schriftelijk vragen gesteld en stukken opgevraagd.

De pleegzorginstantie Elker is niet in de klachtformulering opgenomen omdat de Inspectie Jeugdzorg op 18 november 2013 een rapport heeft uitgebracht over het handelen van Elker in deze (en een andere) casus. De inspectie oordeelde dat de systematische screening van Elker van het pleeggezin op veiligheidsrisico's voor het pleegkind matig was en dat de matching van Elker van de pleegkinderen en de pleeggezinnen en het zicht van Elker op de veiligheid van de pleegkinderen onvoldoende systematisch was. Elker is in de gelegenheid gesteld te reageren op het verslag van bevindingen en heeft zijn visie gegeven.

VISIE PLEEGOUDERS

Pleegouders hebben klachten over de manier waarop BJZ hen heeft begeleid vanaf de komst van Jan. Kort gezegd komen de klachten er op neer dat BJZ pleegouders en de andere pleegkinderen die er al waren onvoldoende heeft voorbereid op de komst van het derde kind, niet de juiste begeleiding en hulp heeft gegeven toen het derde kind was bijgeplaatst, onvoldoende met hen allemaal heeft gecommuniceerd en vanuit een tunnelvisie te werk is gegaan met het uiteindelijke gevolg dat de twee kinderen naar een ander pleeggezin moesten. Ook waar dit het kind betrof dat onder de WSG viel, zien de pleegouders ook daarin een sterk sturende hand van BJZ. De handelwijze van BJZ is volgens hen niet in het belang van de kinderen geweest en heeft de pleegouders geschaad.

De komst van Jan

Pleegouders geven aan dat Elker belde met de mededeling dat ze met spoed een plek zochten voor Jan. "Kan hij bij jullie, anders moet hij naar een kindertehuis," werd er

gezegd. Hij moest weg bij een ander pleeggezin, meer wisten pleegouders niet over zijn achtergrond op dat moment. Wel dat hij al een hele rij aan pleeggezinnen had gezien.

Pleegouders menen dat zij en de twee pleegkinderen die er al waren onvoldoende voorbereid zijn op de komst van het derde kind. Zij hebben vanaf het begin bij BJZ gevraagd om extra ondersteuning en begeleiding na de komst van Jan. Ook wilden ze graag therapie voor Jan. Uiteindelijk kwam er pas in 2011 begeleiding in de vorm van een IOG naar aanleiding van een AMK melding in 2010.

De pleegouders zijn boos en teleurgesteld dat de gezinsvoogden van BJZ, met name die van Jan, niets deden met hun verzoek om hulp en menen dat het uitblijven van hulp schadelijk is geweest voor henzelf en de kinderen. De rust keerde pas weer terug met het vertrek van Jan.

Gebeurtenissen tussen de komst van Jan en ander pleeggezin voor Naud en Tom

Pleegouders geven aan dat de hulp die zij ontvingen niet toereikend was, niet op het juiste tijdstip kwam of niet aansloot bij hun wensen en verwachtingen. Ook zijn zij telkens verrast door de gebeurtenissen: ze werden pas laat geïnformeerd en daarna aan hun lot overgelaten, zonder begeleiding vanuit BJZ. BJZ heeft gewerkt vanuit een tunnelvisie en keek niet objectief naar de situatie. Dit had grote nadelige gevolgen voor hen en de kinderen. Hun vertrouwen in BJZ was totaal weg nadat BJZ had geprobeerd om Naud uit hun gezin te halen in 2012 en BJZ heeft hen en de kinderen opnieuw in de steek gelaten door de kinderen in 2014 overhaast bij een ander gezin onder te brengen. Zij zien in dit alles een sturende hand van BJZ, waarbij de WSG soms gedwongen werd mee te gaan.

Communicatie BJZ en pleegouders

Pleegouders geven aan dat BJZ nooit met hen in gesprek wilde gaan, niet over ondersteuning, niet over de gang van zaken. Nadat de aangiftes van misbruik en mishandeling in februari 2013 geseponneerd waren, wilden de pleegouders graag met BJZ om tafel om te bespreken hoe nu verder. BJZ wilde dat niet. Ze hebben toen de klachtenprocedure opgestart om serieus genomen te worden, maar de klachtencommissie verwees hen voor alles door naar Elker. De klachtenprocedure was daardoor een teleurstelling en heeft niet bijgedragen aan het herstel van het vertrouwen. Pleegouders zijn boos over de manier waarop er – vooral niet – met hen gecommuniceerd werd door BJZ en dat de (gezins)voogden niet beschikbaar waren, voor hen noch voor de kinderen.

Contact met kinderen

Volgens pleegouders wilde Naud graag zijn voogd spreken na de gebeurtenissen in de zomer van 2012, maar die kwam nooit meer langs. Pleegmoeder en Naud hebben samen brieven gestuurd aan de voogd. Er kwam nooit antwoord. Uiteindelijk is de voogd gewisseld in 2013. Met de nieuwe voogd ging het niet beter. Alles is heel beschadigend geweest voor Naud, en ook voor Tom, beide jongens met een belast verleden, die na het vertrek van Jan erg bang waren dat zij zelf ook weggehaald zouden worden. Wat uiteindelijk ook nog gebeurde met alle desastreuze gevolgen van dien.

Visie kinderen

De Kinderombudsman had besloten geen contact te zoeken met de betrokken kinderen. Hoewel het uitgangspunt is dat kinderen hun mening moeten kunnen geven, meent de Kinderombudsman dat het in deze situatie te belastend zou zijn geweest voor de kinderen om hen daarnaar te vragen. De kinderen hebben evenwel zelf contact opgenomen met een medewerkster van de Kinderombudsman. Zij vertelden haar dat zij erg boos waren over hoe alles was gegaan en dat ze weggehaald waren bij hun pleegouders en dat ze dat graag wilden laten weten.

VISIE BJZ, WSG EN ELKER

Visie BJZ

De komst van Jan

BJZ ging uit van de kennis, expertise en taak van Elker bij het vinden van een geschikt pleeggezin voor Jan en vertrouwt in principe op de matching van Elker. Achteraf werd BJZ pas bekend dat het gezin bij de screening geschikt bevonden was voor slechts twee kinderen. BJZ ervaart het bovendien als een ommissie in het systeem dat (gezins)voogden van andere kinderen in een pleeggezin niet automatisch op de hoogte gebracht worden als er een nieuw kind bij komt. Als BJZ er tijdig van op de hoogte is, wordt de komst soms ook voorkomen omdat een extra kind niet goed is voor de reeds geplaatste kinderen. Naud kreeg op dat moment therapie, dus de komst was toen niet optimaal. Ten aanzien van de klacht van pleegouders dat BJZ hen onvoldoende heeft ondersteund en begeleid, geeft BJZ aan dat de verantwoordelijkheid daarvoor primair bij Elker lag. BJZ was verantwoordelijk voor de kinderen en het contact met biologische ouders, maar de dagelijkse begeleiding van Jan, de andere kinderen en de pleegouders lag bij Elker, aldus BJZ. Vanuit BJZ is geen extra zorg of begeleiding ingezet. Wel is in 2011 een indicatie voor IOG afgegeven voor Jan naar aanleiding van de AMK melding in 2010.

Gebeurtenissen tussen de komst van Jan en ander pleeggezin Naud en Tom

Door een combinatie van factoren ging BJZ in de zomer van 2012 twijfelen aan de geschiktheid van het pleeggezin. BJZ benoemt daarbij in het bijzonder de uitkomsten van het psychologische rapport over Jan en de informatie die daaruit voortkwam over het pleeggezin alsook veranderende omstandigheden binnen het pleeggezin waardoor er meer zorgtaken bij pleegvader kwamen te liggen die dat minder goed aan kon. Deze zorgen waren niet de reden dat Jan werd teruggeplaatst: dat was sowieso al de bedoeling, maar wel dat dat versneld gebeurd is.

BJZ betreurt de gang van zaken in het najaar van 2012: BJZ mocht van de politie niet alle informatie delen. Dat was lastig. Ze dachten vanuit een gedeelde visie met de WSG en Elker te werken en toen besloten die anders te handelen. Maar BJZ blijft achter haar keus staan om Naud uit te willen plaatsen. Toen dat niet lukte, liep al het Veiligheidsplan van Tom, dat ook Naud raakte, en heeft BJZ geen aanvullende maatregelen genomen. Uiteindelijk kwam het toch tot een spoeduitplaatsing in 2014 als gevolg van de opeenstapeling van gebeurtenissen. De gesloten houding van pleegouders sinds de aangifte in 2012 maakte dat er beperkt zicht was op de kinderen en de boosheid van

pleegmoeder maakte het moeilijk om samen te werken. Deze combinatie versterkte de al bestaande grote zorgen die er bij BJZ waren over de veiligheid van de kinderen en de pleegzorgplaatsing. Het lukte bij voortdurend niet om duidelijkheid te krijgen over hoe het feitelijk gesteld was met de veiligheid van de kinderen. En toen kwam de nieuwe melding in 2014 er bovenop. Op de vraag of men heeft overwogen de kinderen zonder pleegzorgcontract bij pleegouders te laten (dit gebeurt in de praktijk wel eens als 'minst slechte oplossing'), geeft BJZ aan daar niet aan te hebben willen beginnen in deze zaak. Het was al een 'dubbeltje op zijn kant' en toen ook nog de begeleiding vanuit pleegzorg wegviel, was er maar één optie: overplaatsing.

Communicatie met pleegouders

Na de aangifte en het daaruit voortvloeiende voornemen van BJZ om Naud over te plaatsen in 2012 is de verhouding tussen BJZ en pleegouders ernstig verstoord geraakt. BJZ geeft aan dat BJZ zich bewust is geweest van de impact van de gebeurtenissen. De begeleiding van het pleeggezin is evenwel de taak van de pleegzorgmedewerkster. Deze begeleidt pleegouders en houdt de behoefte van het kind daarin centraal. Wat hebben de pleegouders nodig om in deze moeilijke situatie weer goed tot hun recht te komen en in samenwerking te komen met de voogdijinstelling en familie van de kinderen, zijn zeker punten die daarin de aandacht verdienen. Daarnaast is de pleegouders wel diverse malen door de voogd van Naud aangeboden om een gesprek te voeren met hem en/of met de toenmalige teamleider van BJZ, maar daar hebben de pleegouders nooit gebruik van gemaakt. Om die reden is er geen 'afroendend' gesprek op meta-communicatie niveau geweest om een en ander na te bespreken. Wel is er besloten dat er een nieuwe voogd zou komen om de communicatie vlot te trekken. Zij heeft weer contact kunnen opbouwen met zowel pleegouders als Naud, zij het wel altijd met een pleegzorgwerker erbij omdat het contact met de pleegouders niet soepel verliep. De voogd voelde veel wantrouwen van pleegouders en zij waren niet open in hun communicatie.

Samenwerken, communicatie en informatie uitwisselen

BJZ geeft aan dat de contacten met Elker erg moeizaam zijn verlopen. Dit hing deels samen met de persoon van de pleegzorgwerker en de mate waarin zij het contact tussen (gezins)voogd en kind toestonden en deels met onduidelijkheid over de verdeling van de rollen en verantwoordelijkheden tussen Elker en BJZ.

BJZ, de WSG en Elker hebben wel gereflecteerd op hoe alles is gegaan. In november 2012 concludeerden ze onder andere dat soms te snel werd opgeschaald waar de gezinsvoogden nog aan zet waren en dat soms van hogerhand afspraken op de werkvloer werden overruled. Er was onvoldoende communicatie. Rollen en verantwoordelijkheden bleken niet altijd voor iedereen duidelijk. Ook was niet altijd alle informatie bij iedereen bekend, was achteraf gezien de matching van Jan met het pleeggezin verkeerd en is de overbelasting van het gezin en de problematiek van pleegvader onderschat. Daarnaast is het grote aantal wisselingen van betrokken hulpverleners niet goed geweest. Dit alles leidde tot een (onwenselijk) niet gedeeld besluit om Naud wel in een ander gezin te plaatsen en Tom niet en BJZ noemt dit exemplarisch voor de praktijk van alledag in dit pleeggezin. BJZ benoemt deze

conclusies om van te leren voor de toekomst. Ook is er tegenwoordig bijna wekelijks contact tussen teamleiders van BJZ en Elker voor een goede samenwerking. Want ieder handelt vanuit 'het belang van het kind' maar dat is een te onduidelijk begrip.

Op de vraag of voorkomen had kunnen worden dat Tom en Naud naar een ander pleeggezin moesten, geeft BJZ aan dat het lastig te zeggen is. Het ging om een geheel aan zaken, zoals zorgelijke signalen en het (daarover) niet goed kunnen samenwerken met pleegouders.

Tot slot

In z'n algemeenheid is BJZ van mening dat de klachten ongegrond zijn. BJZ heeft juist vanwege de kinderen geacteerd op zorgelijke signalen die telkens weer naar voren kwamen. De afhoudende houding van pleegouders heeft er niet aan bijgedragen dat de communicatie goed verliep. Ook het groot aantal spelers maakte de communicatie niet makkelijk: er bleek herhaaldelijk onduidelijkheid over taken en verantwoordelijkheden, zowel tussen pleegouders en hulpverleners als tussen BJZ, de WSG en Elker. Maar er is telkens getracht die communicatie optimaal te houden en de veiligheid van de kinderen voorop te stellen.

Eerste (gezins)voogd Naud

De gezinsvoogd, die later voogd werd, geeft aan dat hij bij de plaatsing van Naud in het pleeggezin aanvankelijk veelvuldig kort contact gehad met Naud om Naud te laten zien dat een gezinsvoogd ook gewoon op bezoek kon komen en dat dat niet meteen betekende dat hij weggehaald zou worden. Toen Naud dat vertrouwen had, nam de frequentie af maar was er alsnog regelmatig contact met Naud, één op één, bij contact met zijn ouders en bij het contact met pleegouders. De frequentie veranderde niet toen de ondertoezichtstelling over ging in voogdij: de frequentie is afhankelijk van de situatie en proces.

Tot de zomer van 2012 was er een prima samenwerking met pleegouders en zag de gezinsvoogd Naud regelmatig: in één-op-één contact, bij begeleide omgang met zijn ouders en als de (gezins)voogd op bezoek kwam bij pleegouders. Het contact met het pleeggezin ging mis in de zomer van 2012, toen Jan terug naar zijn biologische moeder ging en BJZ twijfels kreeg over de geschiktheid van het pleeggezin. Hoewel hij niet zelf heeft besloten om Naud uit te willen plaatsen in het najaar van 2012, maar dit een kernbeslissing was van BJZ, zagen pleegouders hem als de kwade genius die Naud bij hen weg had willen halen. De pleegouders wilden geen direct contact meer met hem en waren paradoxaal in wensen omtrent Naud: aan de ene kant lieten ze de jeugdbeschermer weten dat Naud bang voor hem was en dat contact niet goed zou zijn, aan de andere kant kwam het verzoek om aan Naud uitleg te geven over de gebeurtenissen. Ook Elker hield contact tussen de gezinsvoogd en Naud tegen. Door de oplopende spanningen, heeft de (gezins)voogd er uiteindelijk bewust voor gekozen om (tijdelijk) geen contact op te nemen met Naud. Hij dacht dat hij de angst bij Naud niet kon wegnemen en vond gezien de situatie en spanningen contact met Naud niet verantwoord voor Naud. De (gezins)voogd geeft aan dat bemiddeling tussen hem en

Naud/pleegouders niet aan de orde is gekomen en ook niet het eerder wisselen van voogd.

De (gezins)voogd geeft verder aan dat hij het zelf vervelend vond dat Jan werd bijgeplaatst zonder dat hij daarvan op de hoogte werd gebracht: zelf neemt hij altijd contact op met een andere (gezins)voogdijwerker als hij een kind ergens wil plaatsen en er blijken al andere kinderen te wonen om te overleggen of een nieuw kind erbij wel past. Ook vindt hij dat het veel te lang duurde voordat de IOG-indicatie werd afgegeven door de gezinsvoogd van Jan en onbegrijpelijk dat het heronderzoek van pleegouders nooit heeft plaatsgevonden. Hij heeft de gezinsvoogd aangesproken op het uitblijven van de IOG-indicatie en binnen BJZ het uitblijven van het heronderzoek besproken. Tot slot vindt hij dat hij weinig terugkoppeling kreeg van Elker over de IOG en Naud. De voogd van Naud werd niet betrokken bij de evaluatie van de IOG terwijl dit standaard is. Hij was niet op de hoogte gebracht dat er geëvalueerd zou worden. Hierdoor had hij het gevoel dat hij onvoldoende zicht had op de ontwikkelingen binnen het pleeggezin, terwijl hij als voogd wel eindverantwoordelijk was voor Naud en de uitvoering van de voogdij.

Terugkijkend ziet de (gezins)voogd alleen maar verliezers. Hij vindt het spijtig dat het proces zo verlopen is. Als belangrijke punten benoemt hij dat de verschillende visies van de ketenpartners de zaak gecompliceerd gemaakt hebben en dat heldere communicatie belangrijk is tussen alle disciplines van BJZ en ook tussen BJZ, de WSG en Elker én met pleegouders.

Tweede voogd Naud

De tweede gezinsvoogd geeft aan na de overdracht te hebben geïnvesteerd in communicatie en samenwerking met pleegouders, om zicht te krijgen op de situatie/veiligheid van Naud. Ze heeft daarbij herhaald dat er een aanbod lag van de teamleider om met de pleegouders in gesprek te gaan over de gebeurtenissen. Dit aanbod is meerdere malen gedaan. De pleegouders gaven aan dat zij dat niet wilden, ook omdat BJZ op korte termijn (per 1 januari 2015) zou ophouden te bestaan en zij die tijd wel zouden uitzingen. De samenwerking met pleegouders bleef zeer moeizaam en er kwam onvoldoende zicht op de pleegkinderen. De mededeling dat Elker het pleegzorgcontract had opgezegd was voor haar een voldongen feit. De voogd geeft aan dat zij daar niets aan kon doen.

Gezinsvoogd Jan

De gezinsvoogd geeft aan dat zij niet vanaf de komst van Jan betrokken was bij Jan en het pleeggezin, maar heeft de plaatsing en uitplaatsing wel grotendeels meegemaakt.

De gezinsvoogd geeft aan dat er goed contact was met pleegouders. Therapie was weldegelijk mogelijk voor Jan en is ook aangeboden aan pleegouders. Op dat moment liep echter net de IOG en pleegouders wilden niet twee trajecten tegelijk. Kort daarna werd Jan al teruggeplaatst naar zijn moeder. De gezinsvoogd merkte dat ze niet betrokken werd bij de evaluaties van de IOG. Normaal gesproken gebeurt dat wel. Nu werd ze pas achteraf op de hoogte gesteld. Ze heeft dit ook besproken met Elker en er op gestuurd dat ze bij de evaluaties aanwezig was, maar het gebeurde niet. De samenwerking met de pleegzorgwerker verliep dan ook niet prettig. Wel met de eerste,

maar niet met haar opvolgster. De gezinsvoogd geeft aan dat ze weinig informatie kreeg over Jan en het gezin. Er was minimaal overleg met de voogden van de andere kinderen. Met de voogd van Naud ging dat nog wat makkelijker omdat die bij dezelfde organisatie werkte.

Het vermoeden van seksueel misbruik is een groot onderwerp in dit dossier. Maar niet het enige op grond waarvan beslissingen zijn genomen. Er waren veel zorgen over het opvoedklimaat van het pleeggezin. Het is helaas niet gelukt om de samenwerking te vinden met pleegouders rondom alle zorgelijke signalen die binnen kwamen. Uiteindelijk zijn er allemaal verliezers.

Visie WSG

De komst van Jan

De WSG beschouwt het ook als een omissie in het systeem dat de (gezins)voogd van een kind niet automatisch te horen krijgt dat er een ander kind bijgeplaatst wordt. Als instanties er op tijd van horen, bijvoorbeeld van de pleegouders, wordt de komst van een nieuw kind soms ook voorkomen omdat een extra kind niet goed is voor de reeds geplaatste kinderen.

Ten tijde van de komst van Jan liep er een psychologisch onderzoek voor Tom. Andere aanvullende hulp was op dat moment niet nodig. Wel heeft de WSG een aanvraag voor een persoonsgebonden budget (PGB) in gang gezet, toen pleegouders aangaven dat zij daar behoefte aan hadden om extra hulp te kunnen inschakelen voor thuis.

Gebeurtenissen tussen de komst van Jan en ander pleeggezin Naud en Tom

In gezamenlijk overleg tussen Elker, BJZ en de WSG is besloten om de IOG aan te vragen op naam van Jan. De IOG moest op naam van één van de kinderen gebeuren en op dat moment was Jan het meest voor de hand liggend. Het doel was wel dat de IOG voor de pleegouders en alle drie de kinderen zou zijn. De afstemming tussen Elker, BJZ en de WSG verliep daarna niet optimaal, ondanks dat de voogd van Tom dit wel herhaaldelijk geprobeerd heeft. De WSG werd niet geïnformeerd. Dit veranderde in het najaar van 2012 toen de IOG-werker ook het Veiligheidsplan ging uitvoeren in samenwerking met de WSG.

De WSG heeft in 2012 lange tijd niet beschikt over volledige informatie, ondanks herhaalde verzoeken daarom. Dat was lastig. Ze hebben besloten op basis van de informatie die er wel was en wat het beste was voor Tom. Er waren voor zover bekend rond hem geen specifieke meldingen. Dat het uiteindelijk in 2014 toch kwam tot een overplaatsing van Tom was het gevolg van de nieuwe zorgen in 2014 in combinatie met de voorgaande jaren en het feit dat Elker het contract opzegde. Het was volgens de WSG voor BJZ een uitgemaakte zaak dat Naud en Tom met spoed weg moesten en de WSG beraadde zich ook wel op eventuele vervolgstappen door de waslijst aan zorgen, maar zij wilden geen spoedoverplaatsing en wilde een eventuele overplaatsing met zorgvuldigheid omkleden. Doordat Elker het contract beëindigde zag de WSG zich genooddaakt om Tom alsnog met spoed uit huis te halen. Tom daar laten zonder Naud en zonder pleegzorgcontract wilde de WSG in deze zaak niet. De WSG geeft evenals BJZ aan: het was al een 'dubbeltje op zijn kant' en toen ook nog de begeleiding vanuit pleegzorg wegviel, was er maar één optie: overplaatsing. De WSG geeft evenals BJZ aan

in deze situatie niet te hebben overwogen om Tom zonder pleegzorgbegeleiding bij het pleeggezin te willen laten.

Communicatie met pleegouders

De WSG geeft aan dat het in dit soort zaken met pleeggezinnen belangrijk is om te blijven realiseren dat de instanties de professionals zijn en dat pleegouders geen professionals zijn. Zij doen wel veel goeds en daar moet ook oog voor zijn. Anderzijds voeren zij een belangrijke taak uit en moeten daarover afspraken en regels gemaakt worden. In een ideale situatie kunnen pleegouders grenzen stellen ten aanzien van wat zij aankunnen en kunnen Elker en de (gezins)voogd doorvragen over hoe het gaat. Dat was in dit geval niet zo.

Samenwerking, communicatie en informatie uitwisselen

De samenwerking met BJZ was niet optimaal omdat er een verschil van visie was met BJZ. Ook de samenwerking met Elker verliep niet altijd soepel. Afspraken werden door Elker niet nagekomen, zoals de herscreening van het pleeggezin, en daar kon de WSG dan weinig tegen doen. Het duurt ook lang voordat Elker kritisch naar een pleeggezin kijkt en de WSG krijgt wel het pleegzorgverslag over zijn pupil maar niet het pleegzorgverslag over pleegouders. De WSG geeft aan dat er een professionaliseringslag gemaakt zou moeten worden: pleegouder zijn betekent ook dat er eisen en verplichtingen aan je gesteld moeten kunnen worden. Dat moet al bij de screening. De WSG benoemt dat het lastige in dit soort zaken, wie de regie heeft. In je eentje krijg je de zorg niet voor elkaar, je moet het met z'n drieën (BJZ, de WSG en Elker) doen en met z'n drieën op één lijn zitten. Dat was in dit geval niet zo.

(Gezins)voogd Tom

De (gezins)voogd van Tom had regelmatig contact met Tom en ook zijn vervanger had dat. Ze zagen Tom één op één en tijdens bezoek aan de pleegouders.

Voorafgaand aan de komst van Jan had de (gezins)voogd van Tom geen contact met de andere gezinsvoogden. Dit contact kwam pas door hem in 2010 tot stand na de AMK melding.

De (gezins)voogd heeft vlak voor zijn vertrek in 2012 met pleegmoeder zijn zorgen besproken over of pleegvader de vaardigheden had om met Tom om te gaan. Hij heeft onderzoek voorgesteld om te zien wat pleegvader aan kon, ook gelet op het verkeersongeluk dat hij heeft gehad en de gevolgen daarvan. Daar is door pleegouders niets mee gedaan. Het was voor pleegouders een gevoelig punt en mogelijke tekorten bij pleegvader werden eigenlijk ontkend. Eigenlijk is dit ook iets wat Elker met pleegouders moet bespreken. De WSG kan een psychologisch onderzoek van pleegouder(s) dan niet afdwingen. Elker kan dat eventueel wel: die kan een gezin herscreenen en eventueel in dat kader een onderzoek verlangen. Dat heeft Elker niet gedaan. De zorgen rond pleegouders betrof wat hem betreft veeleer de pedagogische vaardigheden van pleegvader dan de vermoedens van seksueel misbruik door pleegouders.

Visie Elker

Elker heeft laten weten dat een jeugdbeschermer (voorheen: gezinsvoogd) niet standaard schriftelijk geïnformeerd wordt over de inhoudelijke overwegingen betreffende een match, aangezien daarbij ook privacy gevoelige informatie betreffende het pleeggezin een rol kan spelen én privacy gevoelige informatie betreffende eventuele andere pleegkinderen in het gezin. Wel kan een uitgebreide mondelinge toelichting worden gegeven als de jeugdbeschermer daar behoefte aan heeft. Omwille van de privacy van pleegouders krijgen jeugdbeschermers ook niet de pleegouderplannen, tenzij de jeugdbeschermer daar expliciet om vraagt en de pleegouders daarmee instemmen.

Elker is als pleegzorgaanbieder verantwoordelijk voor de veiligheid en het (pedagogisch) welbevinden van de pleegkinderen. In dat kader signaleert Elker punten binnen de opvoeding en verzorging van een pleegkind, welke aandacht behoeven, maar de veiligheid van het pleegkind niet direct raken. In die gevallen onderneemt Elker actie in het contact met de pleegouders en informeert de pleegzorgaanbieder de jeugdbeschermer alleen indien de zorgen aanhouden, de zorgen de ontwikkeling van het kind heel direct raken of het anderszins wenselijk is voor de continuïteit van het hulpverleningsproces om dit te doen. Dit gaat, volgens de privacywetgeving, in overleg met pleegouders. In overleg met pleegouders wordt bepaald welke informatie hierover wel of niet verstrekt kan worden. Elker zal niet zonder toestemming van pleegouders en zonder dat de jeugdbeschermer er om vraagt zelf informatie delen. Daarnaast is er op gewezen dat jeugdbeschermers zelf ook in de pleeggezinnen komen en kunnen zien hoe het daar gaat en of er zorgen zijn. Elker heeft later aangevuld dat de veiligheid van pleegkinderen altijd voorop staat en een reden kan zijn om een jeugdbeschermer direct te betrekken en pleegouders minder ruimte te bieden voor inbreng. Ook hierbij volgt de pleegzorgaanbieder de wetgeving in Nederland, waarbij de veiligheid van een kind het geoorloofd maakt om bepaalde regels minder strikt te hanteren (zoals bijvoorbeeld de privacy van pleegouders).

Ten aanzien van de bekendheid bij de gezinsvoogden met de bijplaatsing, laat Elker weten dat BJZ in zijn algemeenheid op de hoogte is geweest, aangezien de gezinsvoogd van Jan net als die van Naud werkzaam was bij BJZ. Elker geeft aan dat gezinsvoogden er tegenwoordig van op de hoogte zijn wanneer een pleeggezin nog een aanbod heeft open staan en dat bijplaatsingen een multidisciplinaire beslissing zijn waarbij de belangen van de pleegkinderen die al in het pleeggezin wonen een belangrijke rol spelen. Ook wordt een gezinsvoogd altijd vooraf betrokken bij een bijplaatsing als het tijdspad dat toelaat, al was het alleen maar om betrokkenen op de hoogte te kunnen stellen.

Ten aanzien van het uitblijven van het heronderzoek heeft Elker laten weten dat dit wel heeft plaatsgevonden, maar pas in 2014 omdat de aangifte tegen pleegouders in 2012 en de periode erna maakten dat er een dusdanige emotionele onrust in het gezin was dat objectief onderzoek lastig was. Omdat er geen rustige periode leek te komen is het onderzoek in 2014 alsnog gedaan. Dit is gedaan vanuit BJZ. Op de vraag waarom BJZ het onderzoek heeft laten uitvoeren, waar BJZ, WSG en Elker in 2012 afspraken dat de regie bij Elker lag, heeft Elker aangegeven dat het heronderzoek van de pleegouders alleen gevraagd kon worden op naam van een kind en dat het derhalve door de gezaghebbende instantie (in dit geval BJZ) aangevraagd moest worden.

Elker geeft aan dat er inderdaad sprake was van communicatieproblemen tussen BJZ en Elker doordat er van beide kanten onvoldoende goed gecommuniceerd werd. Hierdoor bleven concrete afspraken uit en stapelden de zorgen zich op. Dit heeft zijn effect gehad op de samenwerking met de WSG. Inmiddels zijn er goede afspraken gemaakt over de samenwerking en communicatie en is er een gezamenlijk document tussen Elker, andere pleegzorgaanbieders in de regio en de gezinsvoogdij-instellingen uit de regio. In deze *'Notitie Samenwerkingsafspraken Pleegzorgorganisaties en Bureau Jeugdzorg/LWI Groningen'* uit april 2014 is in vijftien punten een gedeelde visie opgenomen en zijn zeven algemene samenwerkingsafspraken vastgelegd. Deze gaan over het gezamenlijke overleg en besluitvorming, het verantwoordelijkheidskader, de samenwerking inzake het pleegkind, de samenwerking inzake veiligheid van het kind, de samenwerking inzake de begeleiding van de pleegouders, de samenwerking inzake de begeleiding van de ouders en afspraken over de start en het einde van de pleegzorgplaatsing. De notitie is opgenomen als bijlage bij dit rapport. Elker heeft later nog bij de notitie aangetekend dat de vermelding in de notitie dat de privacy van een pleegouder veelal boven alles wordt gesteld niet correct is: de veiligheid van het kind is altijd leidend. Elker vindt het belangrijk dat ook het kind uiteindelijk centraal staat en niet de pleegouder. Naast de notitie heeft het rapport van de Inspectie Jeugdzorg geleid tot een plan van aanpak. Elker heeft aangegeven dat nagenoeg alle aanbevelingen van de Inspectie zijn ingevoerd. Elker heeft de beslissing om de samenwerking met pleegouders te beëindigen toegelicht. Elker concludeert dat ook als de samenwerking met BJZ en de WSG beter was verlopen, de uithuisplaatsing in 2014 met de kennis van toen volgens Elker een juiste beslissing was.

BEOORDELING DOOR DE KINDEROMBUDSMAN VAN KLACHT 1 EN 2

Kinderrechten

Kinderen hebben op grond van het Verdrag inzake de Rechten van het kind het recht om op te groeien bij hun eigen ouders en door hen verzorgd te worden. Soms kan dat niet. In zo'n situatie hebben kinderen het recht dat zij elders goed opgevangen worden en bij voorkeur in een pleeggezin. Uit huis geplaatste kinderen zijn kwetsbaar en hebben recht op extra bescherming, vanuit de Staat en vanuit een pleeggezin. Er mag van een pleeggezin verwacht worden dat het geschikt is, het kind veiligheid kan bieden, begeleiding kan geven en helpt zich te ontwikkelen en groeien. Om deze opvoedingstaken goed uit te kunnen voeren hebben pleegouders net als biologische ouders recht op ondersteuning waar dat nodig is. Tegelijk hebben pleegkinderen er recht op dat over hun veiligheid, welzijn en ontwikkeling wordt gewaakt door de verantwoordelijke volwassenen en instanties om hen heen. Tot slot hebben kinderen in pleeggezinnen net als alle andere kinderen het recht om hun mening te geven en geïnformeerd te worden over dat wat hen aangaat.

Al deze rechten vormen belangen van kinderen. De belangen van de kinderen zijn de eerste overweging en dienen bij iedere beslissing systematisch te worden afgewogen. Ook horen zij in de regel te prevaleren indien er sprake is van conflicterende belangen.

De integrale tekst van de relevante bepalingen uit het kinderrechtenverdrag is opgenomen in de bijlage.

Daarnaast vloeit uit de *UN Guidelines for the Alternative Care of Children* nog voort dat als ouders niet voor hun kind kunnen zorgen, de Staat moet zorgen voor een geschikte en adequate opvang en daarbij moet er toezicht zijn op de veiligheid, het welzijn en de ontwikkeling van het kind. Er moeten geschikte criteria ontwikkeld worden om de geschiktheid van zorgverleners zoals pleegouders te kunnen bepalen en te monitoren. En de professionals moeten getraind worden op het kunnen beoordelen en matchen van een kind met een potentiële pleegouder en om alle betrokkenen voor te bereiden op de plaatsing. De relevante passages zijn opgenomen in de bijlage.

Tot slot volgt uit het Verdrag van Lanzarote en diverse Europese regelgeving en beleidslijnen (zoals directive 2011/93/EU van 13 december 2011 van het Europese Parlement en de Europese Raad) dat Staten alle wetgevende of andere maatregelen moeten nemen die nodig zijn om alle vormen van seksuele uitbuiting en seksueel misbruik van kinderen te voorkomen en om kinderen te beschermen.

Beoordeling

Klacht 1

De Kinderombudsman stelt voorop dat plaatsing van een kind in een pleeggezin ingrijpend is, voor alle betrokkenen. Gelet op het IVRK en de aangehaalde Guidelines

moet de plaatsing zorgvuldig gematcht, voorbereid en begeleid worden omwille van alle betrokken kinderen en pleegouders, zodat de landing zo zacht mogelijk is en de plaatsing een zo groot mogelijke kans van slagen heeft.

Op basis van het onderzoek is de Kinderombudsman van oordeel dat het in deze zaak reeds bij de bijplaatsing van Jan is misgegaan en dat dit uiteindelijk verstekkende gevolgen heeft gehad. Uit het onderzoek is gebleken dat er voorafgaand aan of kort na die plaatsing op geen enkele manier een gezamenlijk overleg is geweest tussen BJZ, de WSG en Elker over de wenselijkheid van die bijplaatsing en de eventuele voorwaarden waaronder de bijplaatsing mogelijk zou zijn. Er is alleen overleg geweest tussen de gezinsvoogd van Jan en Elker. BJZ en de WSG hebben aangevoerd dat Elker als pleegzorgaanbieder verantwoordelijk was voor de begeleiding van de pleegouders. Daarnaast is erop gewezen dat het systeem niet zo werkt dat (gezins)voogden van reeds geplaatste kinderen automatisch vooraf een melding krijgen als er een nieuw kind bijgeplaatst wordt. Dit laatste lijkt een omissie in het systeem, zo is de Kinderombudsman eens met BJZ en de WSG, maar dat laat onverlet dat zowel BJZ als de WSG verantwoordelijk waren voor de (veilige plaatsing van de) drie kinderen en dat zij ook niet met elkaar in overleg zijn getreden toen alle (gezins)voogden kort voor of na de bijplaatsing alsnog op de hoogte raakten van de bijplaatsing van het derde kind. Er is toen niet alsnog met Elker afgestemd wat deze kinderen en dit pleeggezin nodig hadden om de plaatsing goed te laten verlopen. Het eerste contact tussen de (gezins)voogden was pas bijna een jaar later, in 2010 toen er een AMK-melding binnen kwam over het pleeggezin. De Kinderombudsman vindt dit met het oog op de belangen van alle drie de kinderen onbegrijpelijk.

De bijplaatsing van Jan had door de instanties samen beter moeten worden voorbereid. Voor zover dat vooraf vanwege de spoed niet kon, hadden ze kort daarna in gezamenlijk overleg de bijplaatsing in goede banen moeten leiden door de belangen van de kinderen, alle andere gezichtspunten, zorgen en behoeften mee te nemen. Gelet op de kwetsbare groep van uithuisgeplaatste kinderen is de Kinderombudsman dan ook van oordeel dat BJZ en de WSG hierdoor tekortgeschoten zijn in hun taak als gezinsvoogdij-instelling richting de kinderen en dat de bijplaatsing niet gebeurd is overeenkomstig de eisen die het IVRK en de Guidelines daaraan stellen.

De Kinderombudsman heeft zich de vraag gesteld of de begeleiding door BJZ en de WSG gegeven de ongelukkige start daarna wel voldeed. Het antwoord daarop is nee. Kernelementen zijn daarvoor:

- Na de AMK melding in de zomer van 2010 duurde het zonder verschoonbare redenen ruim een half jaar voordat er daadwerkelijk een IOG van start ging en al die tijd bleef het pleeggezin verstoken van extra begeleiding;
- De herscreening van het pleeggezin, die al in 2012 voor het eerst wordt afgesproken, heeft nooit plaatsgevonden voordat Naud en Tom in 2014 naar een ander gezin moesten: hierbij valt op dat betrokken instanties naar elkaar wijzen als degene die het had moeten regelen, maar feit blijft dat BJZ en de WSG eindverantwoordelijk waren voor de kinderen en hun veiligheid. Ook de

onrust in het gezin kan geen valide reden zijn, aangezien deze verband hield met de veiligheid van de kinderen en de herscreening hier meer duidelijkheid over had moeten geven;

- BJZ heeft bij herhaling geen enkel zicht gehad op Naud, mede doordat er ruim een half jaar van de zomer van 2012 tot mei 2013 geen enkel persoonlijk contact was tussen de voogd en Naud;
- De samenwerking tussen BJZ, de WSG en Elker was slecht door weinig of gebrekkige communicatie en afstemming, door het onvoldoende delen van informatie en doordat BJZ en de WSG de slechte informatievoorziening vanuit Elker niet wisten te doorbreken.

De Kinderombudsman realiseert zich dat in het geheel ook een grote rol is weggelegd voor Elker. Deze was als eerste verantwoordelijk voor de begeleiding van pleegouders en lijkt niet altijd ruimte te hebben geboden aan de betrokken (gezins)voogden voor contact of deze voldoende te hebben geïnformeerd over de stand van zaken en gebeurtenissen. Ook de matching lag in eerste instantie in handen van Elker en BJZ en de WSG krijgen geen inzage in deze matching of verslagen over het functioneren van pleegouders. Vragen die de Kinderombudsman heeft over de rol van pleegzorgaanbieders zoals Elker en de verhouding tussen deze pleegzorgaanbieders en gecertificeerde instellingen zal de Kinderombudsman in een afzonderlijk onderzoek nader bekijken. Ongeacht de opstelling van Elker of een andere pleegzorgaanbieder blijft het evenwel de verantwoordelijkheid van BJZ en de WSG om zicht te hebben, houden en/of krijgen op een kind, op de geschiktheid van een pleeggezin en het welzijn of de veiligheid van een kind daar en op de vraag of een kind en pleeggezin extra zorg nodig hebben die door BJZ of de WSG geïndiceerd moet worden. Waar dat niet lukt, dient binnen BJZ of de WSG te worden opgeschaald. Afwachten of laten gebeuren is geen optie. In het onderzoek is onvoldoende gebleken dat BJZ en de WSG de regie hebben genomen en hebben gezorgd dat zij het zicht kregen op de kinderen en toezicht konden uitoefenen op de veiligheid van de kinderen.

De Kinderombudsman ziet ook de worsteling van alle instanties met de pleegouders, sommigen wel veel meer dan anderen, wat betreft communicatie en begeleiding. Zoals de WSG terecht opmerkte tijdens het onderzoek zijn pleegouders geen professionals en worden zij ook verre van zodanig behandeld. Dat maakt het soms ook lastig om te sturen en in gesprek te gaan over zaken. De vraag die rijst is of daarin niet een slag gemaakt zou moeten worden waarbij er enerzijds duidelijkere afspraken gemaakt moeten worden vooraf tussen pleegzorgaanbieder en pleegouders en anderzijds pleegzorgaanbieders ook kritisch naar hun pleegzorgbestand moet blijven kijken. Pleegouder word je vanuit een overtuiging, maar de invulling daarvan verlangt omwille van de veiligheid, het welzijn en de ontwikkeling van de betrokken pleegkinderen afspraken en eisen. Ondanks deze beperkte professionaliteit bij pleegouders, mag van een (gezins)voogd verwacht worden om zaken aan te kaarten omwille van de kinderen. Dit is in deze zaak onvoldoende gebeurd.

Daarnaast merkt de Kinderombudsman op dat medewerkers op de werkvloer soms ook beperkt zijn of worden door het systeem en/of besluiten die hoger op genomen worden – of juist niet. Hun individuele inzet ten spijt maakt dat hun werk lastig en dat komt de zorg voor pupillen niet ten goede. Zo ook in deze zaak.

Tot slot ziet de Kinderombudsman dat de privacy van de diverse betrokkenen verschillende keren de reden is dat informatie niet wordt gedeeld. Het screeningsrapport van pleegouders deelt Elker niet met BJZ en de WSG, Elker deelt überhaupt geen informatie tenzij de jeugdbeschermer daar expliciet om vraagt en de pleegouders instemmen met het verstrekken van de informatie. Het psychologische rapport over Jan deelt BJZ niet met de WSG, evenmin als de aangifte en zo zijn er nog tal van momenten waarop niet alle betrokken instanties die grote verantwoordelijkheden dragen voor kwetsbare kinderen beschikken over alle relevante informatie. Privacy, zowel van pleegkinderen als pleegouders, is een groot goed. Maar niet absoluut. Het mag goede zorg en adequaat (kunnen) optreden niet in de weg staan. De Kinderombudsman wijst in dat verband ook op de brief van 4 maart 2015 van de Taskforce Kindermishandeling en seksueel misbruik aan de Tweede Kamer Commissie Volksgezondheid, Welzijn en Sport waarin die concludeert dat het onvolledig delen van informatie bij (vermoedens) van kindermishandeling soms letterlijk ten koste gaat van de veiligheid van het kind. Dat kan en mag nooit. In die zin begrijpt de Kinderombudsman niet waarom de pleegzorgaanbieder niet alle informatie en zorgen deelt met de gezinsvoogd; het argument dat de gezinsvoogd zelf ook in het gezin komt en kan zien hoe het gaat, is volstrekt irrelevant en getuigt niet van een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Ook is onbegrijpelijk waarom bijvoorbeeld het psychologisch rapport over Jan niet veel eerder gedeeld is met de WSG, al was het maar het deel dat niet over Jan zelf ging maar over pleegouders en waardoor BJZ zorgen kreeg over de veiligheid bij pleegouders. Door na te laten informatie te delen, hebben betrokken instanties elkaar niet in staat gesteld om invulling te geven aan hun toezicht op de veiligheid van de kinderen en dat nalaten is een ernstige tekortkoming.

Resumerend stelt de Kinderombudsman vast dat uit het onderzoek is gebleken dat BJZ en de WSG zorgen hadden over het pleeggezin, zo niet over eventueel grensoverschrijdend gedrag, dan toch ten minste over de pedagogische kwaliteiten van pleegouders. Dan kún je als gezinsvoogdij-instelling niet afzijdig blijven. Ook al ligt de dagelijkse begeleiding bij Elker, was de opstelling van pleegouders misschien niet altijd even coöperatief of constructief en betekent het recht op privacy dat niet zomaar alles gedeeld kan worden, dat ontslaat BJZ en de WSG niet van hun verantwoordelijkheden richting de pupillen en daarmee ook richting pleegouders. BJZ en de WSG hadden regie moeten nemen en moeten zorgen voor het voortvarend inzetten van extra begeleiding, het heronderzoek, open communicatie en een volledig zicht op het welzijn en de veiligheid van de kinderen. De Kinderombudsman ziet wel een verschil tussen BJZ en de WSG in die zin dat de WSG altijd contact heeft gehouden met zijn pupil en ook beter contact had met de pleegouders. Daardoor bleef er beter zicht op de kinderen en dialoog met de pleegouders. Dit betere contact kan ook de reden zijn geweest dat zij een andere inschatting maakte van de situatie. Gelet echter op het feit dat de start van de bijplaatsing

vol gebreken is geweest en ook nadien op tal van punten steken zijn gevallen, is de Kinderombudsman van oordeel dat zowel BJZ als de WSG niet hebben gehandeld conform de eisen die het IVRK aan hen stelt, in het bijzonder de artikelen 3 lid 3, 6, 19 en 20 door een gebrek aan toezicht op de veiligheid, het welzijn en de ontwikkeling van de kinderen. Daardoor hebben BJZ en de WSG pleegouders en de pleegkinderen onvoldoende begeleid en is onvoldoende geluisterd naar de (impliciete) hulpvraag van de kinderen. De Kinderombudsman acht de klacht gegrond zowel tegen BJZ als de WSG.

Klacht 2

De Kinderombudsman constateert dat er ruim een half jaar geen enkel contact is geweest tussen de voogd en Naud. Hoewel BJZ aangeeft dat dit contact er vanuit de voogd bewust niet geweest is in verband met de lastige situatie en om Naud niet te belasten, kan de Kinderombudsman deze beslissing niet volgen. Juist vanwege de lastige situatie, het feit dat Naud – ondanks de paradoxale boodschap van pleegouders – daarover toch graag contact wilde en het ook voor de hand ligt dat een kind in zo'n situatie veel vragen en zorgen heeft, is het onbegrijpelijk dat er zo lang geen direct contact is geweest. Te meer nu nergens uit gebleken is dat de voogd aan Naud heeft uitgelegd waarom er geen contact was. BJZ had moeten zorgen voor herstel van contact en – als de verhouding daarvoor te slecht was – over moeten gaan tot bemiddeling of eerdere vervanging van de voogd. Door dit na te laten en het uitblijven van contact te laten voortduren is niet voldaan aan het recht dat Naud heeft op informatie en om gehoord te worden – los nog van de vraag wat dit betekent voor het zicht op zijn veiligheid, zoals bij klacht 1 aan de orde is gekomen. Dat Elker contact had met Naud is volstrekt onvoldoende. BJZ heeft een eigen verantwoordelijkheid, zeker nu Naud na enige tijd onder voogdij stond van BJZ.

De Kinderombudsman acht klacht 2 derhalve gegrond. De onderzochte gedraging voldoet niet aan de eisen die het IVRK stelt, in het bijzonder artikel 12.

BEOORDELING DOOR DE NATIONALE OMBUDSMAN VAN KLACHT 1

De klacht van de pleegouders over de wijze waarop BJZ en de WSG hen begeleid hebben en geluisterd hebben naar hun hulpvraag, vanaf de plaatsing van een derde pleegkind in hun gezin, beoordeelt de Nationale ombudsman in het licht van de behoorlijkheidsnormen. Vanuit de kernwaarde van oplossingsgericht en betrokken overheidsoptreden toetst de Nationale ombudsman het handelen van BJZ en de WSG aan het behoorlijkheidsvereiste van samenwerking.

Het is een vereiste van behoorlijk overheidsoptreden dat de overheid op eigen initiatief in het belang van de burger samenwerkt met andere (overheids-)instanties en de burger niet van het kastje naar de muur stuurt. Dit uitgangspunt geldt ook voor instanties die overheidstaken verrichten, zoals de voormalige Bureaus Jeugdzorg en de WSG. In situaties waarin verschillende instanties bij de zorg voor pleegkinderen betrokken zijn, zoals in deze situatie, is het van groot belang dat alle betrokken instanties goed samenwerken.

De komst van een kind in een pleeggezin is ingrijpend voor alle betrokkenen en moet daarom zorgvuldig gematcht, voorbereid en begeleid worden omwille van alle betrokken pleegkinderen en de pleegouders.

Op basis van het onderzoek is de Nationale ombudsman van oordeel dat het voorafgaande en bij de komst van Jan aan samenwerking tussen de betrokken instanties heeft ontbroken en dat dit uiteindelijk verstrekende gevolgen heeft gehad. De Nationale ombudsman stelt vast dat er voorafgaand aan of kort na de komst van Jan op geen enkele manier tussen de gezinsvoogden van Tom, Naud en Jan en de pleegzorginstantie Elker overleg is geweest over de wenselijkheid van de komst van Jan en de eventuele voorwaarden waaronder die mogelijk zou zijn. Uit het onderzoek is gebleken dat Elker alleen met de gezinsvoogd van Jan in contact is getreden. Voorts is uit het onderzoek gebleken dat het systeem destijds zo was dat (gezins)voogden van reeds geplaatste pleegkinderen geen melding kregen van Elker dat er in het pleeggezin een nieuw pleegkind bij zou komen. Een omissie in het systeem zoals BJZ en de WSG ook zelf aangaven, die zo spoedig mogelijk moest worden opgelost.

Weliswaar is de pleegzorginstantie verantwoordelijk voor de begeleiding en ondersteuning van de pleegouders, maar dat ontslaat, naar het oordeel van de Nationale ombudsman, BJZ en de WSG evenwel niet van hun verantwoordelijkheid om ervoor zorg te dragen dat de desbetreffende pleegkinderen veilig in het pleeggezin kunnen opgroeien.

Het verbaast de Nationale ombudsman dat de desbetreffende gezinsvoogden, kort voor of na de komst van het derde kind in het pleeggezin, elkaar niet hebben opgezocht om samen met Elker af te stemmen wat de drie kinderen en dit pleeggezin nodig hadden om de plaatsing goed te laten verlopen. Voor zover de samenwerking vooraf vanwege de spoed door de crisissituatie, niet tot stand kon komen, hadden de gezinsvoogden van BJZ onderling en met de gezinsvoogd van de WSG ten minste kort daarna in gezamenlijk overleg de bijplaatsing in goede banen moeten leiden. Daarbij hadden zij alle gezichtspunten en aspecten van alle drie de kinderen mee moeten nemen. Ook dit hebben de instanties nagelaten. Gelet hierop is de bijplaatsing niet overeenkomstig het vereiste van samenwerking verlopen. Vanaf het begin is niet goed ingezet op samenwerking en het in kaart brengen van wat het pleeggezin en de pleegkinderen nodig hadden. Dat heeft naar het oordeel van de Nationale ombudsman zijn negatieve weerslag gehad op de gebeurtenissen nadien.

De Nationale ombudsman heeft over de samenwerking eerder in rapport 2011/122 in een slotbeschouwing opgemerkt: "De gezinsvoogd dient gedurende de periode waarin de jeugdzorg wordt geleverd toe te zien op de effectiviteit van de geboden hulp. De gezinsvoogd dient hiertoe gedurende het gehele traject contact met ouders, pleegouders, het kind en de (pleeg)zorgaanbieder(s) te onderhouden en daadkrachtig te acteren als er problemen of knelpunten ontstaan." Dit geldt ook aan het begin van een traject van bijplaatsing van nog een pleegkind.

Gelet op het voorgaande is de onderzochte gedraging niet behoorlijk. Dit geldt zowel voor de handelwijze van BJZ als voor die van de WSG. De Nationale ombudsman rekent het echter BJZ nog meer aan omdat het bij BJZ ook aan interne samenwerking, dus binnen BJZ heeft ontbroken.

CONCLUSIES EN AANBEVELINGEN

De Kinderombudsman is van oordeel dat klacht 1 en klacht 2 gegrond zijn wegens het niet voldoen aan de verplichtingen die volgen uit het Verdrag inzake de Rechten van het Kind.

De Nationale ombudsman is van oordeel dat klacht 1 gegrond is wegens handelen in strijd met het behoorlijkheidsvereiste van samenwerking.

De Kinderombudsman en Nationale ombudsman hebben met instemming kennis genomen van de *'Notitie Samenwerkingsafspraken Pleegzorgorganisaties en Bureau Jeugdzorg/LWI Groningen'*. De visie en afspraken die hierin staan, hadden wellicht geleid tot een ander verloop in de onderzochte zaak of in ieder geval tot betere waarborgen voor de kinderen. In die zin is het betreurenswaardig dat dergelijke essentiële afspraken niet toen al bestonden. Voor de toekomst is het evenwel veelbelovend.

Kinderen horen in beeld te zijn bij de instanties die voor hen moeten zorgen. De Kinderombudsman en Nationale ombudsman doen daarom tot slot aan de betrokken instanties de volgende aanbevelingen.

1. Maak duidelijke afspraken met de desbetreffende pleegzorginstantie en andere betrokken gecertificeerde instelling(en) over het over en weer informeren van het voornemen om een kind te laten wonen in een pleeggezin waar al andere pleegkinderen wonen;
2. Maak duidelijke werkafspraken over de komst van een nieuw pleegkind in een pleeggezin waar al pleegkinderen wonen en zorg dat voorafgaand aan (of als dat in verband met een spoedplaatsing niet kan kort na) de komst van een kind in een pleeggezin een overleg plaatsvindt tussen betrokken jeugdbeschermers, pleegzorgaanbieders en pleegouders. Hierin kunnen afspraken worden gemaakt om de komst van het kind, de zorgbehoefte en begeleiding van het pleeggezin en alle pleegkinderen goed af te stemmen ten einde een succesvolle plaatsing te borgen;
3. Maak duidelijke afspraken met de desbetreffende pleegzorginstantie en andere betrokken gecertificeerde instelling(en) over het over en weer delen van informatie over pleegouders en pleegkinderen, rekening houdend met de veiligheid van de pleegkinderen en de privacy van betrokkenen;
4. Wissel kennis uit tussen pleegzorginstanties en gecertificeerde instellingen over deze aanbevelingen.

De Kinderombudsman

Marc Dullaert

De Nationale ombudsman

Reinier van Zutphen

BIJLAGE 1: RELEVANTE LITERATUUR EN WET- EN REGELGEVING

Verdrag inzake de Rechten van het Kind

Artikel 3

3.1 Bij alle maatregelen betreffende kinderen, ongeacht of deze worden genomen door openbare of particuliere instellingen voor maatschappelijk welzijn of door rechterlijke instanties, bestuurlijke autoriteiten of wetgevende lichamen, vormen de belangen van het kind de eerste overweging.

3.2 De Staten die partij zijn, verbinden zich ertoe het kind te verzekeren van de bescherming en de zorg die nodig zijn voor zijn of haar welzijn, rekening houdend met de rechten en plichten van zijn of haar ouders, wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk voor het kind zijn, en nemen hiertoe alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen.

3.3 De Staten die partij zijn, waarborgen dat de instellingen, diensten en voorzieningen die verantwoordelijk zijn voor de zorg voor of de bescherming van kinderen voldoen aan de door de bevoegde autoriteiten vastgestelde normen, met name ten aanzien van de veiligheid, de gezondheid, het aantal personeelsleden en hun geschiktheid, alsmede bevoegd toezicht.

Artikel 5

De Staten die partij zijn, eerbiedigen de verantwoordelijkheden, rechten en plichten van de ouders of, indien van toepassing, van de leden van de familie in ruimere zin of de gemeenschap al naar gelang het plaatselijk gebruik, van wettige voogden of anderen die wettelijk verantwoordelijk zijn voor het kind, voor het voorzien in passende leiding en begeleiding bij de uitoefening door het kind van de in dit Verdrag erkende rechten, op een wijze die verenigbaar is met de zich ontwikkelende vermogens van het kind.

Artikel 6

6.1 De Staten die partij zijn, erkennen dat ieder kind het inherente recht op leven heeft.

6.2 De Staten die partij zijn, waarborgen in de ruimst mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Artikel 9

9.1 De Staten die partij zijn, waarborgen dat een kind niet wordt gescheiden van zijn of haar ouders tegen hun wil, tenzij de bevoegde autoriteiten, onder voorbehoud van de mogelijkheid van rechterlijke toetsing, in overeenstemming met het toepasselijke recht en de toepasselijke procedures, beslissen dat deze scheiding noodzakelijk is in het belang van het kind. Een dergelijke beslissing kan noodzakelijk zijn in een bepaald geval, zoals wanneer er sprake is van misbruik of verwaarlozing van het kind door de ouders, of wanneer de ouders gescheiden leven en er een beslissing moet worden genomen ten aanzien van de verblijfplaats van het kind.

9.2 In procedures ingevolge het eerste lid van dit artikel dienen alle betrokken partijen de gelegenheid te krijgen aan de procedures deel te nemen en hun standpunten naar voren te brengen.

9.3 De Staten die partij zijn, eerbiedigen het recht van het kind dat van een ouder of beide ouders is gescheiden, op regelmatige basis persoonlijke betrekkingen en rechtstreeks contact met beide ouders te onderhouden, tenzij dit in strijd is met het belang van het kind.

9.4 Indien een dergelijke scheiding voortvloeit uit een maatregel genomen door een Staat die partij is, zoals de inhechtenisneming, gevangenneming, verbanning, deportatie, of uit een maatregel het overlijden ten gevolge hebbend (met inbegrip van overlijden, door welke oorzaak ook, terwijl de betrokkene door de Staat in bewaring wordt gehouden) van één ouder of beide ouders of van het kind, verstrekt die Staat, op verzoek, aan de ouders, aan het kind of, indien van toepassing, aan een ander familielid van het kind de noodzakelijke inlichtingen over waar het afwezige lid van het gezin zich bevindt of waar de afwezige leden van het gezin zich bevinden, tenzij het verstrekken van die inlichtingen het welzijn van het kind zou schaden. De Staten die partij zijn, waarborgen voorts dat het indienen van een dergelijk verzoek op zich geen nadelige gevolgen heeft voor de betrokkene(n).

Artikel 12

12.1 De Staten die partij zijn, verzekeren het kind dat in staat is zijn of haar eigen mening te vormen, het recht die mening vrijelijk te uiten in alle aangelegenheden die het kind betreffen, waarbij aan de mening van het kind passend belang wordt gehecht in overeenstemming met zijn of haar leeftijd en rijpheid.

12.2 Hiertoe wordt het kind met name in de gelegenheid gesteld te worden gehoord in iedere gerechtelijke en bestuurlijke procedure die het kind betreft, hetzij rechtstreeks, hetzij door tussenkomst van een vertegenwoordiger of een daarvoor geschikte instelling, op een wijze die verenigbaar is met de procedureregels van het nationale recht.

Artikel 16

16.1 Geen enkel kind mag worden onderworpen aan willekeurige of onrechtmatige inmenging in zijn of haar privéleven, in zijn of haar gezinsleven, zijn of haar woning of zijn of haar correspondentie, noch aan enige onrechtmatige aantasting van zijn of haar eer en goede naam.

16.2 Het kind heeft het recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.

Artikel 18

18.1 De Staten die partij zijn, doen alles wat in hun vermogen ligt om de erkenning te verzekeren van het beginsel dat beide ouders de gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Ouders of, al naar gelang het geval, wettige voogden, hebben de eerste verantwoordelijkheid voor de opvoeding en de ontwikkeling van het kind. Het belang van het kind is hun allereerste zorg.

18.2 Om de toepassing van de in dit Verdrag genoemde rechten te waarborgen en te bevorderen, verlenen de Staten die partij zijn passende bijstand aan ouders en wettige voogden bij de uitoefening van hun verantwoordelijkheden die de opvoeding van het kind betreffen, en waarborgen zij de ontwikkeling van instellingen, voorzieningen en diensten voor kinderopvang.

Artikel 19

19.1 De Staten die partij zijn, nemen alle passende wettelijke en bestuurlijke maatregelen en maatregelen op sociaal en opvoedkundig gebied om het kind te beschermen tegen alle vormen van lichamelijk of geestelijk geweld, letsel of misbruik, lichamelijke of geestelijke verwaarlozing of nalatige behandeling, mishandeling of exploitatie, met inbegrip van seksueel misbruik, terwijl het kind onder de hoede is van de ouder(s), wettige voogd(en) of iemand anders die de zorg voor het kind heeft.

19.2 Deze maatregelen ter bescherming dienen, indien van toepassing, doeltreffende procedures te omvatten voor de invoering van sociale programma's om te voorzien in de nodige ondersteuning van het kind en van degenen die de zorg voor het kind hebben, alsmede procedures voor andere vormen van voorkoming van en voor opsporing, melding, verwijzing, onderzoek, behandeling en follow-up van gevallen van kindermishandeling zoals hierboven beschreven, en, indien van toepassing, voor inschakeling van rechterlijke instanties.

Artikel 20

20.1 Een kind dat tijdelijk of blijvend het verblijf in het gezin waartoe het behoort, moet missen, of dat men in zijn of haar belang niet kan toestaan in het gezin te blijven, heeft het recht op bijzondere bescherming en bijstand van staatswege.

20.2 De Staten die partij zijn, waarborgen, in overeenstemming met hun nationale recht, een andere vorm van zorg voor dat kind.

20.3 Deze zorg kan, onder andere, plaatsing in een pleeggezin omvatten, kafaalah volgens het Islamitische recht, adoptie, of, indien noodzakelijk, plaatsing in geschikte instellingen voor kinderopvang. Bij het overwegen van oplossingen wordt op passende wijze rekening gehouden met de wenselijkheid van continuïteit in de opvoeding van het kind en met de etnische, godsdienstige en culturele achtergrond van het kind en met zijn of haar achtergrond wat betreft de taal.

UN Guidelines for the Alternative Care of Children, Resolution 64/142, 24 February 2010

5. Where the child's own family is unable, even with appropriate support, to provide adequate care for the child, or abandons or relinquishes the child, the State is responsible for protecting the rights of the child and ensuring appropriate alternative care, with or through competent local authorities and duly authorized civil society organizations. It is the role of the State, through its competent authorities, to ensure the supervision of the safety, well-being and development of any child placed in alternative care and the regular review of the appropriateness of the care arrangement provided.

55. States should ensure that all entities and individuals engaged in the provision of alternative care for children receive due authorization to do so from a competent authority and are subject to regular monitoring and review by the latter in keeping with the present Guidelines. To this end, these authorities should develop appropriate criteria for assessing the professional and ethical fitness of care providers and for their accreditation, monitoring and supervision.

118. The competent authority or agency should devise a system, and should train concerned staff accordingly, to assess and match the needs of the child with the abilities and resources of potential foster carers and to prepare all concerned for the placement.

Verdrag van Lanzarote

Verdrag van de Raad van Europa inzake de bescherming van kinderen tegen seksuele uitbuiting en seksueel misbruik, Lanzarote, 25-10-2007

Directive 2011/93/EU

DIRECTIVE 2011/92/EU OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL of 13 December 2011, on combating the sexual abuse and sexual exploitation of children and child pornography, and replacing Council Framework Decision 2004/68/JHA.

**BIJLAGE 2: NOTITIE SAMENWERKINGSAFSPRAKEN PLEEGZORGORGANISATIES
EN BUREAU JEUGDZORG/LWI GRONINGEN**

Notitie Samenwerkingsafspraken Pleegzorgorganisaties en Bureau Jeugdzorg/LWI Groningen

april 2014

**William
Schrikker
Groep**

Inhoudsopgave

Inleiding.....	3
I. Gedeelde visie	4
II. Algemene samenwerkingsafspraken	9
III. Implementatie en Evaluatie.....	13
Bijlage 1: Werkdocument samenwerkingsgesprek JB-PW.....	14
Bijlage 2: Agenda startbespreking Pleegzorg	17

Inleiding

Op initiatief van Elker pleegzorg zijn Bureau jeugdzorg, het Leger des Heils en de William Schrikker Groep uitgenodigd deel te nemen aan een werkgroep om onder begeleiding van Van Montfoort een pleegzorgdocument op te stellen waardoor voor alle betrokken partijen duidelijk is wie welke rol en verantwoordelijkheid in de uitvoering van een pleegzorgplaatsing heeft.

Bij de totstandkoming van deze notitie zijn betrokken:

Eenzijds:

- Bureau Jeugdzorg Groningen;
- het Leger des Heils;
- WSG;

verder te benoemen als BJZ (bureau jeugdzorg).

Anderzijds:

- Elker pleegzorg;
- William Schrikker Pleegzorg (WSP), de pleegzorg organisatie van de William Schrikker Groep (WSG);
- De pleegzorg organisatie van het Leger des Heils;

verder te benoemen als VVP (voorziening voor pleegzorg).

In dit document is er niet voor gekozen om een zeer gedetailleerde beschrijving van taken en taakverdeling bij een pleegzorgplaatsing te maken. Het onderhavige document bevat de visie op pleegzorg van de bij de pleegzorg betrokken Groningse organisaties en de samenwerkingsafspraken die zij onderling hebben gemaakt. Deze visie geeft een goede basis voor samenwerking bij de uitvoering van een pleegzorgplaatsing. Daarnaast is een aantal specifieke onderwerpen, welke in praktijk als knelpunt werden ervaren, nader beschreven.

Bij de totstandkoming van dit document hebben de bestaande samenwerkingsprotocollen uit de provincies Brabant en Noord Holland als basis gediend.

In hoofdstuk 1 wordt de gezamenlijke visie in 15 punten weergegeven. In hoofdstuk 2 wordt ingegaan op samenwerkingsafspraken bij een aantal specifieke onderwerpen. Hoofdstuk 3 gaat over de implementatie en evaluatie. De notitie is tevens samengevat in een powerpoint-presentatie die door alle betrokken partijen gebruikt kan worden.

I. Gedeelde visie

Pleegzorg is een bijzondere vorm van opvoeden. Bijzonder omdat het de opvoeding betreft van een kind van een ander. Een kind dat met een eigen biologische en ervaringsachtergrond geholpen moet worden uit te groeien tot een goed functionerende volwassene.

Elker Pleegzorg, Bureau Jeugdzorg Groningen, de William Schrikker Groep en het Leger des Heils werken vanuit een gedeelde visie op pleegzorg. Die visie is in onderstaande 15 punten weergegeven:

1. Ieder kind heeft er recht op dat zijn belangen behartigd worden

De belangen van het kind staan centraal, waaronder zijn veiligheid en bescherming. Alle beslissingen die genomen worden dienen als uitgangspunt het belang van het kind te hebben en dienen daarop ook getoetst te worden. De belangen van kinderen en ouders zijn wel te onderscheiden maar niet te scheiden.

2. Ieder kind heeft het recht op te groeien in zijn eigen gezin

(IVRK: Internationaal Verdrag Rechten van het Kind).

Bij plaatsing in een pleeggezin is het eerste punt wat onderzocht dient te worden of het kind teruggeplaatst kan worden in de thuissituatie. Dit betekent dat er gestart wordt met de hulpverleningsvariant, waarbinnen onderzocht wordt of terugkeer naar huis haalbaar is. Tenzij op voorhand duidelijk is dat terugplaatsing niet aan de orde is (voogdij). Hieraan zijn termijnen gekoppeld waarbij de leeftijd van het kind richtinggevend is. Het streven is dat bij kinderen jonger dan 6 jaar binnen 6 maanden duidelijk is wat het perspectief wordt; bij kinderen ouder dan 6 jaar is het streven dat dit binnen een jaar duidelijk is.

3. Ieder kind heeft recht op een veilige pleegzorgplaatsing

Elke organisatie heeft vanuit zijn eigen verantwoordelijkheidskader als uitgangspunt dat de veiligheid van het kind zo goed mogelijk geborgd moet zijn. Binnen het proces van pleegzorgplaatsing moet hier voortdurend aandacht voor zijn. Daarom is bij het hulpverleningsproces de veiligheid van het kind altijd onderwerp van gesprek van ouders, pleegouders, pleegzorgwerkers en medewerkers BJZ.

4. Ieder kind heeft recht op zekerheid over zijn woonsituatie

Nadat in de hulpverleningsvariant binnen de gestelde termijnen duidelijk is geworden, dat er onvoldoende pedagogische vaardigheden aanwezig zijn bij de ouders om het kind bij hen terug te plaatsen, gaat deze over in de opvoedingsvariant. Deze overgang dient duidelijk gemarkeerd te worden met alle betrokkenen (bijv. in een netwerkbijeenkomst, perspectiefbijeenkomst, EKC) door het innemen van het standpunt dat het opvoedingsperspectief definitief in een pleeggezin ligt. Bij voorkeur, maar in het vrijwillige kader in ieder geval, in overeenstemming met ouders en andere betrokkenen. Het wordt expliciet opgenomen in het plan van aanpak van de (gezins)voogd of casemanager en is voor alle betrokkenen van groot belang:

- voor het kind: het kind heeft verblijfs- en daarmee bestaanszekerheid; het kind weet waar het aan toe is en kan zich daartoe verhouden;
- voor de eigen ouders: zij kunnen daadwerkelijk beginnen met hun loslatings- en rouwproces en zich verhouden tot hun nieuwe ouderrol;
- voor de pleegouders: zij kunnen de hechtingsrelatie met hun pleegkind aangaan en/of verdiepen.

Alle betrokkenen kunnen dezelfde boodschap aan het kind geven en zijn het eens over het doel van de plaatsing. Dit impliceert niet dat de ouders altijd toestemming geven voor de opvoedingsvariant, wel is het belangrijk om naar instemming te blijven streven in het belang van het kind en om een mogelijke breuk tussen kind en ouders te voorkomen.

5. Ieder kind heeft recht op continuïteit en stabiliteit in de relatie met de opvoeders

Als herstel van de oorspronkelijke gezinssituatie niet haalbaar blijkt en duidelijk is dat er in het belang van het kind gekozen wordt voor de opvoedingsvariant, dan is het belangrijk dat er met het kind een opvoedingsrelatie voor langere tijd kan gaan ontstaan. Om de continuïteit te kunnen waarborgen heeft het de voorkeur dat een kind in het traject van hulpverleningsvariant naar opvoedingsvariant in hetzelfde pleeggezin kan blijven (exclusief crisisplaatsing).

6. Ieder kind heeft er recht op dat naar zijn mening en persoonlijke voorkeur wordt geluisterd

Door de specifieke positie van een pleegkind zijn er mogelijk kwesties die het pleegkind noch met pleegouders, noch met de pleegzorgwerker, noch met gezinsvoogd/casemanager kan bespreken. Het pleegkind kan sommige onderwerpen daarom liever met een neutraal persoon bespreken. Begeleiding bij deze extra taak door een neutrale derde is in sommige gevallen dan ook noodzakelijk. De neutrale persoon is iemand die door het pleegkind zelf wordt gekozen en in wie het kind vertrouwen heeft. Deze persoon komt bij voorkeur uit het netwerk (familie, school, etc.). Indien binnen het netwerk niemand beschikbaar is als vertrouwenspersoon, kan een beroep gedaan worden op een cliëntvertrouwenspersoon (CVP-er).

7. Ieder kind heeft het recht op te groeien in zijn eigen sociale en culturele context

Een opvoedingsvariant wordt eerst gezocht in het eigen netwerk van het kind, zodat het kind verbinding kan blijven ervaren met zijn familiegeschiedenis en eigen sociale en culturele context. In het netwerkonderzoek kunnen omstandigheden blijken die nadelig zijn voor de veiligheid van het kind en daarom als contra-indicaties voor netwerkplaatsing kunnen worden opgevat.

Voorbeelden zijn:

- aandachtspunten, in de vorm van risicofactoren, worden onvoldoende erkend door de familie en het sociale netwerk;
- langdurige familieconflicten met een negatieve invloed op de ontwikkeling van het kind;
- mishandeling, seksueel misbruik, psychiatrische problemen, verslaving en/of criminaliteit bedreigen de ontwikkeling en de veiligheid van het kind;
- vergaande meningsverschillen over medische behandeling in levensbedreigende situaties.

De optie bestandsgezin komt in aanmerking wanneer er geen netwerkplaatsing mogelijk dan wel verantwoord is. Belangrijk element bij matching van een kind met een bestandsgezin is dat de bestandspleegouders zo veel als mogelijk rekening houden met de cultuur, religie en sociale omgeving van het kind en zijn oorspronkelijke gezin.

Het pleegkind heeft er recht op dat de pleegouders respect laten blijken voor de ouders (zoals culturele achtergrond, religie) bij beslissingen in de dagelijkse opvoedingssituatie. Het streven is verbinden van de leefsituatie en achtergrond van het kind in plaats van ontkoppelen, tenzij dit de ontwikkeling van het kind schaadt.

8 Ieder kind heeft recht op verbondenheid met zijn ouders

Een opvoedingsvariant moet opgevat worden als een vorm van langdurig gedelegeerd opvoederschap. Daarmee wordt gezegd dat ouderschap exclusief en existentieel voorbehouden is aan de ouders en dus principieel onoverdraagbaar is. Opvoederschap wordt door de ouders overgedragen aan de pleegouders als blijk van goed ouderschap (Robbroeckx, Hoogeduin, Van Beem-Kloppers & Haans, 2010).

Van pleegouders wordt verwacht dat zij naast het 'besef van verantwoordelijk zijn', wat zij delen met de ouders, ook kunnen differentiëren tussen ouderschap en pleegouderschap in die zin dat zij het unieke van de zijnsrelatie tussen ouder en kind erkennen en respecteren, geen pogingen ondernemen om zich het pleegkind 'eigen' te maken, noch om het ouderschap te gaan rivaliseren met de ouders van het pleegkind. Voor elk kind blijven de ouders altijd belangrijk.

Het is belangrijk om te zoeken naar contactmogelijkheden tussen kind en ouders. Enerzijds heeft het kind het recht op persoonlijk contact met zijn 'roots' en is het van belang hiervoor emotionele toestemming te hebben van de pleegouders. Ter ondersteuning kan hier de CHOP (Checklist Oudercontacten in de Pleegzorg) worden gebruikt. Anderzijds heeft het kind het recht een reëel beeld van zijn ouders te verkrijgen en te houden. De ouders hebben recht op informatie over hun kind en eveneens is het voor de ouders belangrijk in contact met hun kind te blijven. De hulpverleners rondom het kind dienen hiervoor expliciet aandacht te hebben en te houden door de jaren heen.

9. Ouders hebben recht op een vorm van begeleiding gericht op het proces van roldifferentiatie en acceptatie van het gegeven dat het opvoedingsperspectief definitief in het pleeggezin ligt

Onder roldifferentiatie wordt het proces verstaan van herdefinitie van de ouderrol ingeval van de opvoedingsvariant. Er ontstaat een niet-verzorgende en niet-opvoedende ouderrol. Bij deze herdefinitie speelt verliesverwerking van de oorspronkelijke ouderrol en het verdragen en het opbouwen van een niet-opvoedende rol als ouder. Instemming van de ouder met het opvoedingsperspectief in het pleeggezin wordt gezien als een belangrijke beschermende factor in het welslagen van de pleeggezinplaatsing en daarmee voor de ontwikkeling van het kind.

10. Ieder kind heeft recht op zijn eigen naam

In het licht van de verbondenheid met de eigen ouders: het behouden van zowel de voornaam als de familienaam is van belang voor de historische identiteit en de verticale loyaliteit (ouders en familie) van het kind. Het wijzigen van de (achter)naam kan, impliciet, een ontkenning betekenen van (een deel van) de geschiedenis en achtergrond van een kind. Een vraag om naamswijziging wordt met 'nee' beantwoord, tenzij de achternaam van het kind dat onder voogdij staat een ernstige belasting vormt voor een evenwichtige ontwikkeling.

11. Ieder kind maakt deel uit van verschillende systemen, die met elkaar verbonden moeten worden

Het oorspronkelijk systeem van het kind en de opvoeders wordt uitgebreid met het systeem van het pleeggezin (zoals familie, school en vrije tijd). De verschillende systemen waarvan het kind deel uitmaakt oefenen allen invloed uit op het kind en zijn ontwikkelingsmogelijkheden. De pleegzorgwerker en de gezinsvoogd/casamanager dienen gezamenlijk vanuit meerzijdige partijdigheid de verschillende systemen te verbinden. Hierbij moet recht worden gedaan aan alle partijen.

12. Ieder kind heeft er recht op dat het juridisch gezag ligt bij de meest passende persoon of instelling

Bij de opvoedingsvariant wordt altijd onderzocht of pleegouders de juridische zeggenschap over het pleegkind kunnen en willen verkrijgen. Voogdijoverdracht naar (een van) de pleegouders is mogelijk als aan een aantal criteria is voldaan (notitie voogdijoverdracht van BJZ naar pleegouders, december 2013). Zoals:

- het is in het belang van het kind;
- de plaatsing moet een perspectief biedend karakter hebben;
- de rechten van het pleegkind dienen gewaarborgd te zijn (met name het recht op afstamming en identiteit).

13. Ieder kind heeft recht op samenwerking tussen degenen die verantwoordelijk voor hem zijn.

In de verantwoordelijkheid voor een pleegkind kunnen verschillende aspecten worden onderscheiden. Samenwerking tussen alle betrokkenen rondom een kind is nodig om de verschillende aspecten van deze verantwoordelijkheid optimaal vorm te geven.

- **Dagelijkse opvoedingsverantwoordelijkheid.**
De opvoeding en verzorging van een kind gebeuren in de dagelijkse omgang tussen het kind en de volwassene met wie hij een hechtings- en opvoedingsrelatie heeft ontwikkeld. Deze verantwoordelijkheid ligt altijd primair bij de pleegouders en wordt ondersteund en begeleid door de pleegzorgorganisatie. Dit impliceert dat pleegouders recht hebben op die informatie die ze nodig hebben om het kind de opvoeding en begeleiding te geven die het nodig heeft.
- **Pedagogische of opvoedkundige verantwoordelijkheid.**
Opvoedkundige verantwoordelijkheid is het scheppen van voorwaarden voor opvoeding. Dit betreft de zorg dat een kind zich verder kan ontwikkelen zoals schoolkeuze, medische beslissingen, psychosociale hulp en beslissingen aangaande religie of cultuur. Ideaal gezien is deze verantwoordelijkheid een gedeelde verantwoordelijkheid tussen pleegouders en ouders. De uiteindelijke beslissingsbevoegdheid hangt af van het juridisch kader (zie punt 12). Een actieve, expliciete samenwerking en informatie-uitwisseling en een gedeelde visie tussen pleegouders en ouders zijn noodzakelijk om deze verantwoordelijkheid optimaal vorm te geven. Zij worden hierin ondersteund en begeleid door de gezamenlijke hulpverlening.
- **Zijnsverantwoordelijkheid (zie ook punt 8)**
Deze verantwoordelijkheid verwijst naar het feit dat ouders een kind het leven hebben gegeven. Deze verantwoordelijkheid is onverbreekbaar c.q. wordt bepaald door bloedverwantschap en is daarmee altijd voorbehouden aan de biologische ouders.

14. Ieder kind heeft er recht op dat zijn ontwikkelingsbehoefte op dat moment bepalend is voor het samenwerkingsproces tussen alle betrokkenen

Er is sprake van een gezamenlijke en gedeelde verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling van het kind en de inhoud van de hulpverlening. Uitgangspunt hierbij is dat het kind in staat is zijn ontwikkelingsstaken binnen zijn mogelijkheden leeftijdsadequaat in te vullen. Samenwerking wordt concreet vormgegeven in het zorgteam bestaande uit belangrijke betrokkenen rondom het kind (ouders, pleegouders, medewerker BJZ, pleegzorgmedewerker en andere belangrijke betrokkenen). Het kind staat centraal, waarbij alle betrokkenen daaromheen hun krachten bundelen in het zorgteam. Het zorgteam komt minimaal een keer per jaar bij elkaar.

15. Het is in het belang van ieder kind dat er gestreefd wordt naar commitment.

Commitment tussen ouders, pleegouders, kind, pleegzorgwerker en casemanager/(gezins)voogd over belangrijke beslissingen betreffende het kind is een beschermende factor voor het kind. Het is belangrijk dat zowel de ouders als de pleegouders betrokken worden bij beslissingen die het kind aangaan. De aanwezigheid van een zorgteam legt de basis voor commitment in de zin van structuur en continuïteit in de samenwerking.

Pleegouders zijn een onmisbare partner in de zorg voor pleegkinderen en deskundige over het (dagelijkse) leven van hun pleegkind. Van de VVP wordt verwacht dat zij pleegouders wijzen op hun (juridische) rechtspositie. Ook van BJZ wordt verwacht dat zij pleegouders waar van toepassing ook behandelen als belanghebbenden en in alle gevallen als belangrijke informant. Het is belangrijk dat zij worden gehoord wanneer er beslissingen worden genomen over het kind, dat de keuzes inzichtelijk worden gemaakt en het centraal stellen van het belang van het pleegkind herkenbaar is. De samenwerking tussen pleegouders, ouders, pleegkinderen, pleegzorgmedewerkers en medewerkers van BJZ wordt gekenmerkt door een positieve onderlinge bejegening, waarin duidelijkheid, betrokkenheid, betrouwbaarheid, respect voor elkaars positie en verantwoordelijkheid en wederzijds begrip centraal staan.

In de veranderde wetgeving op dit gebied krijgen pleegouders in toenemende mate de positie van belanghebbende of minimaal die van informant (zie rechtspositie pleegouders).

II. Algemene samenwerkingsafspraken

De algemene samenwerkingsafspraken van de VVP en BJZ betreffen zeven punten:

- Het gezamenlijke overleg;
- Het verantwoordelijkheidskader;
- De samenwerking inzake het pleegkind;
- De samenwerking inzake veiligheid van het kind;
- De samenwerking inzake de begeleiding van de pleegouders;
- De samenwerking inzake de begeleiding van de ouders;
- Start en einde van de pleegzorgplaatsing.

1. Gezamenlijk overleg en besluitvorming

Samenwerken is meer dan informatie delen; het gaat om gezamenlijk overleg en afstemming om tot gezamenlijke besluiten te komen. BJZ en de VVP werken samen en in overeenstemming met alle betrokkenen. Besluitvorming komt altijd tot stand op basis van dialoog tussen het kind, ouders, pleegouders, belangrijke personen uit het netwerk, VVP en BJZ. Tenzij dit niet in het belang van het kind is. Voorwaarde voor een goede besluitvorming is dat deze voor alle partijen transparant moet zijn. Gezamenlijke besluiten komen het pleegkind ten goede. Belangrijke beslissingen zijn in ieder geval:

- (voorgenomen) besluit tot pleegzorgplaatsing en het bepalen van het perspectief;
- besluit: terugplaatsing naar ouders, voortzetting plaatsing bij pleegouders of overplaatsing naar een ander pleeggezin;
- besluit: wel/geen gezagsoverdracht naar pleegouders;
- besluit: gezagsoverdracht naar BJZ (Voogdijmaatregel);
- besluit: afspraken naar aanleiding van risicotaxatie veiligheid.

Ten behoeve van beoordeling en besluitvorming kunnen de volgende hulpmiddelen worden ingezet, betreffende perspectiefbepaling: de beoordelingsboog; betreffende omgang en contacten met ouders: de CHOP (Checklist Oudercontacten in de Pleegzorg); betreffende veiligheid: diverse veiligheidslijsten die de betrokken partijen hanteren (VVP inzake pleegouders, BJZ inzake ouders).

2. Verantwoordelijkheidskader

In het vrijwillig kader ligt de verantwoordelijkheid voor het kind volledig bij ouders en is overeenstemming met hen altijd vereist. Voor de pleegzorgorganisatie betekent dit dat die zich in het vrijwillig kader tot de ouders moet wenden en BJZ moet informeren over de voortgang.

Wanneer er geen overeenstemming is met de ouders over de voortgang en daardoor het belang van het kind wordt bedreigd, schakelt de VVP BJZ in. De VVP geeft een advies hoe verder te handelen, BJZ besluit vervolgens.

Bij pleegzorgplaatsing in gedwongen kader is de ondersteuning en begeleiding van het pleeggezin en het pleegkind de verantwoordelijkheid van de pleegzorgwerker; de ondersteuning en begeleiding van de ouders en het pleegkind is de verantwoordelijkheid van de gezinsvoogd/ casemanager. BJZ en VVP maken in belang van het kind afspraken hoe om te gaan met 'de overlap' in verantwoordelijkheid. De gezinsvoogd/ casemanager en de pleegzorgwerker kunnen hun samenwerking in een concrete casus in een afsprakenlijst vastleggen (een voorbeeld van de WSG is opgenomen in de bijlage).

3. Samenwerking inzake het pleegkind

Het kind staat centraal. Het gaat om zijn behoeften. Belangrijk is dat het kind wordt betrokken bij beslissingen die hem aangaan.

Pleegzorgbegeleiding richt zich met name op de begeleiding van de pleegouders bij de opvoeding van het pleegkind en de relatie tussen pleegkind en pleegouder. De specifieke kindbehoeften komen mogelijk minder aanbod of zijn moeilijker te identificeren. BJZ heeft hier een verantwoordelijkheid in, maar ziet het kind minder. Tussen de pleegzorgwerker en de medewerker van BJZ wordt afgestemd m.b.t. de taakverdeling inzake het bezoek. De gemaakte afspraken worden altijd gecommuniceerd met het kind (afhankelijk van zijn leeftijd en ontwikkeling), de ouders en de pleegouders. Deze afspraken worden vastgelegd in het hulpverleningsplan; ingeval van tussentijdse wijziging wordt dit gecommuniceerd en door zowel de VVP als BJZ intern vastgelegd.

Het streven van de VVP en BJZ is om naast de evaluatie minimaal 1 x per jaar gezamenlijk het pleeggezin te bezoeken en eventueel vaker naar behoeften.

Bij de start van een casus moeten afspraken worden gemaakt over kindgesprekken en over de monitoring van de specifieke kindbehoeften. Deze afspraken worden vastgelegd in het plan van aanpak en het hulpverleningsplan.

4. Samenwerking inzake de veiligheid van het pleegkind

Veiligheid van het kind dient voorop te staan. Zowel de pleegzorg als BJZ heeft de verantwoordelijkheid om ervoor zorg te dragen dat het kind veilig in het pleeggezin kan opgroeien. Samen op gezinsbezoek gaan bij de pleegouders kan uiting zijn van die gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het is daarom van belang dat BJZ en de VVP dezelfde taal spreken waar het gaat om veiligheid, en hier open over spreken. Ook in de rapportage van pleegzorg en BJZ is het onderwerp veiligheid in het pleeggezin een vast onderdeel. Daar waar er signalen zijn van onveiligheid, in welke vorm dan ook, dient men zo snel mogelijk de dialoog met elkaar aan te gaan om te komen tot een plan van aanpak teneinde de risico's weg te nemen.

et toezicht op veiligheid via huisbezoeken (bij het pleeggezin) en thuisbezoeken (bij de ouders thuis) is een belangrijk aspect. Wettelijk is bepaald dat VVP en BJZ allebei een risicotaxatie doen. BJZ doet dit met betrekking tot de ouders en de thuissituatie, de VVP met betrekking tot de pleegouders en de opvoedsituatie. De pleegzorgwerker bezoekt daartoe kinderen vanaf 5 jaar minimaal 2 keer per jaar apart. Er moeten afspraken worden gemaakt over het delen van de uitkomsten van de risicotaxatie. Dit is niet altijd eenvoudig vanwege de bestaande privacywetgeving.

Ook het weerbaar maken van het pleegkind is een belangrijk veiligheidsissue. Als dit speelt voor de plaatsing neemt BJZ het op in het plan van aanpak. De VVP besteedt hier dan aandacht aan in de begeleiding van de pleegouders. Als pleegouders dit aspect later signaleren maakt de VVP een plan op dit punt met de pleegouders en koppelt dit terug naar BJZ.

Tevens is in dit kader van belang dat de betrokken werkers getraind worden op het bespreekbaar maken van de onderwerpen veiligheid en seksualiteit met kind, ouders en pleegouders (zie Rouvoet; kader seksueel misbruik).

5. Samenwerking inzake de begeleiding van pleegouders

Pleegouders krijgen bij bestandspleegzorg algemene informatie van de VVP; bij netwerkplaatsing geeft in eerste instantie BJZ informatie aan de pleegouders, in tweede instantie doet de VVP dat.

Begeleiding van pleegouders bij het opvoeden van een kind van een ander is een taak van de VVP. De eindverantwoordelijkheid ligt bij BJZ. Soms kan extra begeleiding nodig zijn. In het startgesprek (zie punt 7) is ruimte voor dit onderwerp en worden hier zo nodig afspraken over gemaakt.

Begeleiding van pleegouders houdt ook het omgaan met de ouder(s) van het pleegkind in en de ruimte die het bestaan van ouders en het oorspronkelijk gezin krijgen.

Andere onderwerpen die aandacht moeten krijgen in de begeleiding van de pleegouders zijn:

- ondersteuning van de opvoeding;
- gezagsoverdracht;
- veiligheid;
- pleegouders voorbereiden op gedrag van pleegkind.

6. Samenwerking m.b.t. rol en begeleiding van de ouders

Bij een pleegzorgplaatsing wordt het opvoederschap (tijdelijk) overgedragen aan pleegouders, maar het ouderschap blijft bij de ouders. Er is veel aandacht voor de scheiding van dit opvoederschap en het ouderschap. Aan de invulling van het ouderschap moet concreet aandacht worden gegeven.

Bij elke pleegzorgplaatsing vindt begeleiding van de ouders plaats. BJZ begeleidt de ouders zowel als er sprake is van pleegzorg in gedwongen kader als in het vrijwillig kader. In het vrijwillige kader kan de VVP een verzoek indienen voor een casemanager van bijvoorbeeld BJZ voor het voeren van de regie. Ouders moeten indien mogelijk in een vroeg stadium worden betrokken bij de pleegzorgplaatsing om de juiste verwachtingen te creëren.

Andere thema's die bij de begeleiding van de ouders aan de orde komen zijn:

- Rouwverwerking, BJZ moet met name zorgen dat de juiste zorg omtrent rouwverwerking wordt gefaciliteerd; een zorgaanbieder kan de uitvoering doen.
- Bezoekregeling, bij de rol van ouders hoort ook het contact met hun kind, onder andere via een bezoekregeling. Streven is om de begeleiding van dat bezoek zo snel mogelijk over te dragen aan de pleegouders zelf. Zolang dat niet aan de orde is maken BJZ en VVP afspraken over hun rol bij de begeleiding van de bezoekregeling.

De communicatie van VVP en BJZ dient open en constructief te zijn. Voorkomen moet worden dat beeldvorming bepalend wordt ("de pleegzorgwerker gaat alleen maar voor de pleegouders", "de gezinsvoogd gaat alleen maar voor de ouders"). Een goed hulpmiddel voor die constructieve communicatie (ingeval van botsende visies) is bijvoorbeeld 'mapping' zoals in oplossingsgericht werken. Ook dit punt komt in het startgesprek aan de orde.

De zorgaanbieders hebben een specifieke module ouderbegeleiding in hun aanbod, die ingezet kan worden bij de begeleiding van de ouders ingeval van pleegzorgplaatsing. Dan spelen drie partijen een rol die moeten afstemmen: gezinsvoogd/casemanager van BJZ, pleegzorgwerker van VVP en ouderbegeleider van de zorgaanbieder. Financiële overwegingen belemmeren soms de inzet van deze module.

7. Begin en einde pleegzorgplaatsing

Bij iedere plaatsing wordt een startgesprek georganiseerd door de VVP en BJZ met alle betrokkenen. In dit gesprek wordt met de pleegouders gesproken over het pleegouderschap en de rolverdeling hierbinnen. Aan de orde komen onderwerpen als: wat houdt pleegzorg in, wat zijn de verwachtingen,

wat is het perspectief, welke scenario's zijn mogelijk en wat zijn de afspraken over wie wat zal gaan doen in het pleegzorgtraject (zie voorbeeld in bijlage agenda Leger des Heils).

Uitplaatsing van pleegkinderen uit het pleeggezin is veelal een traumatische gebeurtenis voor pleegkinderen. Afscheid nemen en nazorg zijn twee belangrijke aspecten waar zowel BJZ als de VVP een rol in hebben. Dat dienen zij op voorhand onderling af te stemmen.

III. Implementatie en Evaluatie

Ten behoeve van gezamenlijke implementatie van de visie en samenwerkingsafspraken zijn er verschillende mogelijkheden:

- a. Ontwikkeling van één gezamenlijke PowerPoint presentatie (zie bijlage);
- b. Plaatsing van de notitie/presentatie op de websites van de VVP en BJZ;
- c. Bereidheid managers BJZ en VVP presentaties te verzorgen en te zorgen voor tijdige feedback na 6 en 12 maanden;
- d. BJZ en de VVP gaan gezamenlijk een handzame informatiefolder opstellen over de in dit protocol beschreven afspraken;
- e. De onderhavige samenwerkingsafspraken tussen BJZ en de VVP worden bekend gemaakt aan de medewerkers van de beide instellingen;
- f. De evaluaties dienen een bijdrage te leveren aan het up to date houden van de afspraken en daadwerkelijke implementatie van de afspraken. Herhaling van de afspraken is een voorwaarde tot borging ervan.

Elke organisatie stelt zijn eigen route van implementatie vast. Zo kan de ene instelling bijvoorbeeld starten met een team dat met deze afspraken aan de slag gaat, kan de ander een projectgroep instellen die een en ander gaat uitzetten en start een derde met een geselecteerd aantal pleegzorgwerkers.

Partijen verbinden zich om na een half jaar informatie en gegevens aan (elkaar) te leveren waaruit blijkt wat de ervaringen met deze samenwerkingsafspraken zijn: wat zijn good practices en wat zijn knelpunten die aangepast dan wel veranderd moeten worden?

Op basis van deze eerste evaluatie wordt dit document zo nodig aangepast.

Evaluatie van de afspraken vindt vervolgens plaats 1 jaar na het ingaan ervan, onder andere op de bekendheid met de afspraken bij BJZ en bij de VVP, de werkbaarheid bij BJZ en bij de VVP en eventuele wettelijke wijzigingen.

Bijlage 1: Werkdocument samenwerkingsgesprek JB-PW

Werkdocument dit komt niet in het officiële dossier, wel als werkaantekening in de map van het kinddossier

Samenwerkingsgesprek Jeugdbeschermer – Pleegzorgwerker

Datum gesprek:

Personalia:

naam kind: .....

geboortedatum: .....

naam pleegouders: .....

adres pleegouders: .....

geheim adres ja/nee

telefoonnummer: .....

naam ouders: .....

adres ouders: .....

Telefoonnummer: .....

Wonen ouders nog bij elkaar ja/nee

Indien nee: zijn de adressen voor elkaar geheim ja/nee

Indicatie datum BJZ/welk indicatiebureau: .....

Datum plaatsing in het pleeggezin: .....

Soort plaatsing: crisis/perspectiefzoekend/perspectiefbiedend

Maatregel en ingangsdatum: vOTS/OTS/voogdij per .....

Bereikbaarheid

naam/telefoonnummer jeugdbeschermer:

mailadres:

werkdagen:

naam/telefoonnummer pleegzorgwerker:

mailadres:

werkdagen:

naam vaste vervanger JB:

telefoonnummer

naam vaste vervanger PW:

telefoonnummer:

Jaarplanning

Kennismakingsafspraken:

afspraken over het verloop van de matchingsprocedure:

datum wanneer JB mee naar het pleeggezin:

datum wanneer PW mee naar ouders:

Juridische procedure

datum evaluatie bezoekregeling:

datum viergesprek/waar gehouden:

Datum waarop HVP pleegzorg af is:

Datum waarop alle stukken naar de kinderrechtster moeten:

Wanneer en hoe wordt de JB door de PW herinnert aan vernieuwen indicatie:

Uitwisseling informatie tussen JB en PW

Hoe houdt de PW de JB pro-actief op de hoogte van de ontwikkeling van het kind binnen het pleeggezin. Dit wordt vastgelegd in contactjournaals IJ/IJZA.

Wanneer is er officiële raadpleging van elkaar: hoe wordt de informatie geleverd.

Welke informatie geeft de jeugdbeschermer aan de pleegzorgwerker?

Hoe vaak per jaar gaan de JB en PW samen naar het pleeggezin?

Inhoudelijk

Wat is de visie op de plaatsing. Welke informatie heeft de JB nodig om de perspectiefbepaling te verantwoorden.*

het streven is om de officiële richtlijn hiernavol te volgen. kinderen tot 4 jaar binnen 6 maanden en oudere kinderen tot maximaal één jaar.

-wat is daarvoor nodig; gebruik makend van ontwikkelde instrumentaria.

-welke voorwaarden worden aan ouders gesteld

Wat te doen bij visieverschil tussen de PW en JB.

Bezoekregeling:

Vanuit welke visie is de bezoekregeling begeleid; wat is de meerwaarde van aanwezigheid PW/JB of beiden.

Wat is uitgangspunt achter frequentie:

Hoe vaak wordt de bezoekregeling geëvalueerd, met wie:

Taken

Wie is aanwezig bij gesprekken met externe instanties; wat is de meerwaarde voor degene die aanwezig is:

Op welke manier is er continuïteit in deze afspraken:

Wie heeft contact met de huisarts, medische specialisten?

Wie wordt door pleegouders ingelicht bij onvoorziene gebeurtenissen?

Overige

In kaart brengen waarvoor ouders (bij OTS) toestemming moeten en hoe verloopt deze procedure. Waarvoor is toestemming nodig en wanneer vooraf.

Het systeem van het kind in kaart brengen met een omgevingsgenogram waarin alle belangrijke personen staan.

Hoe houden deze – voor het kind – belangrijke personen contact met het kind?

Vervolg samenwerkingsafspraken

Wanneer is een nieuw samenwerkingsgesprek?

Bij welke inhoudelijke veranderingen moet er tussentijds een samenwerkingsgesprek zijn?

Afspraken specifiek voor deze casus

Bijlage 1: toelichting gebruik formulier samenwerkingsgesprek

1. Het vastleggen van de samenwerking tussen JB en PW zodat de samenwerking geoptimaliseerd en geformaliseerd kan worden.
2. Middel: de checklist met aandachtspunten dienen bij alle nieuwe pleeggezin plaatsingen besproken te worden om het hulpverleningsproces inzichtelijk te maken.
3. Het resultaat het ingevulde formulier samenwerkingsgesprek die als werkaantekening in het kinddossier van de JB en PW komt. Het formulier wordt gezamenlijk door JB en PW ingevuld.
4. Dit gespreksverslag wordt de basis voor de onderlinge samenwerking.
5. Minimaal één keer per jaar wordt de samenwerking formeel geëvalueerd of de samenwerking volgens afspraak plaatsvindt.

Het is wenselijk als de casus zoveel mogelijk synchroon loopt bij pleegzorg en bij jeugdbescherming, voor zover haalbaar is. Hierbij valt te denken aan het inplannen van viergesprekken voor de verlenging OTS, het raadplegen van pleegzorg voor casuïstiekbespreking. Eventueel gesprekken met PW en JB bij ouders en bij pleegouders apart als een viergesprek niet mogelijk is.

Als er een andere JB of PW in de zaak komt dient het verslag van dit gesprek als basis voor het (nieuwe) eerste afstemmingsgesprek tussen de nieuwe werkers, waarin ze hun eigen samenwerking formaliseren door de checklist opnieuw af te lopen, te kijken of het nog zo kan blijven of aangepast dient te worden.

Bijlage 2: Agenda startbespreking Pleegzorg

Van : naam   Datum: te: plaats

Uitgenodigd:

Aanwezig:

Afwezig:

1. Inleiding
2. Perspectief (toegelicht door verwijzer)
3. Indruk van het kind op dit moment en vaststellen van begeleidingsdoelen.
  - ouders over het kind
  - verwijzer over het kind
  - pleegouders over het kind
4. Bezoekregeling
5. Wat is/wordt het kind verteld en door wie?
6. Afspraken in het pleegzorgplan invullen.
7. Datum voor overplaatsing.
8. Rondvraag.
9. Samenvatting gemaakte afspraken.
10. Datum voor eerstvolgende evaluatie.